

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

**Poročilo o dejavnostih Republike Slovenije na Zahodnem Balkanu
v letu 2023 in o uresničevanju Smernic za delovanje Republike Slovenije do Zahodnega
Balkana**

KAZALO

I. Uvod	3
II. Dejavnosti RS na Zahodnem Balkanu v letu 2023 - uresničevanje Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana	3
1. Krepitev političnega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana	3
1.1. Prizadevanja RS za reševanje odprtih vprašanj na področju nasledstva	4
2. Spodbujanje medregionalnega sodelovanja in povezav držav in regije Zahodnega Balkana	6
2.1. Makroregionalne pobude.....	7
3. Podpora procesom približevanja Zahodnega Balkana EU, Natu in drugim mednarodnim organizacijam in sodelovanje na področju evropskih integracij	9
4. Krepitev gospodarske prisotnosti na Zahodnem Balkanu	10
4.1. Krepitev sodelovanja na področju financ.....	12
4.2. Krepitev sodelovanja na področju gospodarstva, turizma in športa.....	16
5. Razvojno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana.....	18
6. Krepitev sodelovanja na področju obrambe, varnosti in pravosodja (obramba, notranje zadeve, obvladovanje nesreč, pravosodje, javna uprava, informacijska varnost, digitalna preobrazba, varovanje tajnih podatkov).....	21
6.1. Krepitev sodelovanja na področju obrambe	21
6.2. Krepitev sodelovanja na področju varstva pred nesrečami.....	24
6.3. Krepitev sodelovanja na področju notranjih zadev.....	27
6.4. Krepitev sodelovanja na področju pravosodja.....	29
6.5. Krepitev sodelovanja na področju javne uprave, informacijske varnosti, digitalne preobrazbe in varovanja tajnih podatkov	31
7. Okrepitev in razvoj prometnih in energetskih povezav ter krepitev sodelovanja na področju okolja in prostora	34
7.1. Krepitev sodelovanja na področju infrastrukture	34
7.2. Krepitev sodelovanja na področju okolja, podnebja in energije	36
7.3. Krepitev sodelovanja na področju varstva narave, celostnega upravljanja z vodami in sevalne ter jedrske varnosti	37
8. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva in zdravstva ter na področju dela, družine in socialnih zadev	39
8.1. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva, razvoja podeželja, gozdarstva, ribištva in varne hrane.....	39
8.2. Krepitev sodelovanja na področju zdravstva.....	40
8.3. Krepitev sodelovanja na področju dela, družine in socialnih zadev	41
9. Spodbujanje sodelovanja na področju vzgoje, izobraževanja, mladine, znanosti in inovacij ...	42
9.1. Krepitev sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja.....	42
9.2. Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva, znanosti in inovacij	43
10. Sodelovanje v kulturi in medkulturni dialog	45
11. Krepitev in povezovanje slovenske manjšine.....	48
12. Krepitev sodelovanja na področju statistike	48
III. Pregled ključnih aktivnosti koordinatorja za Zahodni Balkan	49

I. Uvod

Z namenom usklajenega delovanja Republike Slovenije (RS) na Zahodnem Balkanu je Vlada RS na 90. redni seji 8. julija 2010 sprejela Smernice za delovanje RS do Zahodnega Balkana, na 105. redni seji 28. oktobra 2010 pa je imenovala nacionalnega koordinatorja za Zahodni Balkan in člane Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan (sklep o članih Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan je bil večkrat spremenjen, nazadnje 22. 11. 2023 s sklepom št. 50102-18/2023/4). Z omenjenimi sklepi je Vlada RS tudi določila, da Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) letno poroča o uresničevanju smernic in da koordinator pripravlja letno poročilo o dejavnostih RS na Zahodnem Balkanu. Ker gre pri obeh poročilih za enako vsebino, v nadaljevanju podajamo enotno poročilo.

II. Dejavnosti RS na Zahodnem Balkanu v letu 2023 - uresničevanje Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana

Smernice za delovanje RS do Zahodnega Balkana so tudi v letu 2023 predstavljale strateško usmeritev za delovanje do regije, tako v procesu načrtovanja kot tudi izvajanja konkretnih aktivnosti. RS je v vseh segmentih svojega delovanja zasledovala cilje krepitve in poglobitve odnosov z državami Zahodnega Balkana, poglobitve regionalnega sodelovanja med njimi in podpore približevanju in vključevanju držav Zahodnega Balkana v evroatlantske povezave. S tem je ustvarjala podlago za učinkovito reševanje dvostranskih vprašanj in zastopanje nacionalnih interesov RS.

Vsi pristojni organi RS so delovali v skladu z načelnimi izhodišči Smernic za delovanje RS do Zahodnega Balkana, na osnovi katerih je bil pripravljen Akcijski načrt za delovanje RS do Zahodnega Balkana v letu 2023.

Ministrstvo za zunanje zadeve in evropske zadeve je februarja, junija in decembra sklicalo sestanke Koordinacijskega odbora za Zahodni Balkan. Obravnavano je bilo stanje v širitvenem procesu ter razmere v državah Zahodnega Balkana, predstavljeni so bili dogodki v okviru Brdo-Brijuni procesa in Berlinskega procesa ter stanje glede Sporazuma o vprašanjih nasledstva. Posebna pozornost je bila dana pomoči in podpori državam Zahodnega Balkana pri približevanju EU, s poudarkom na Bosni in Hercegovini. Resorji so poročali o dejavnostih na svojih delovnih področjih.

1. Krepitev političnega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana

V letu 2023 so se nadaljevali intenzivni stiki RS z državami Zahodnega Balkana.

Albanija: Julija je v RS potekal uradni obisk predsednika Albanije Bajrama Begaja. Ob gostiteljici predsednici Nataši Pirc Musar se je ločeno srečal tudi z ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon in predsednico Državnega zbora RS Urško Klakočar Zupančič. Državni sekretar Štucin se je avgusta ob robu BSF srečal z namestnico ministra za zunanje zadeve Albanije Fino. Ponovno sta se sestala oktobra ob robu ministrskega zasedanja Berlinskega procesa v Tirani. Državni sekretar Štucin se je novembra v Kišinjevu ob robu ministrskega zasedanja Srednjeevropske pobude srečal z namestnikom zunanjega ministra Albanije Kadio.

Bosna in Hercegovina (BiH): Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon je bila januarja na uradnem obisku v BiH, marca je sledil še uradni obisk predsednika Vlade RS dr. Roberta Goloba. Junija so potekale redne dvostranske politične konzultacije zunanjih ministrstev na ravni

državnih sekretarjev med državnim sekretarjem Štucinom in namestnikom ministra za zunanje zadeve BiH Brkićem.

Črna gora: Predsednica RS Nataša Pirc Musar se je februarja ob robu Münchenske varnostne konference srečala s črnogorskim predsednikom Milom Đukanovićem, novembra pa je na dvodnevem uradnem obisku gostila (novega) predsednika Črne gore Jakova Milatovića. Ob robu junijskega Vrhovnega Evropske politične skupnosti v Kišinjevu se je s črnogorskim predsednikom Milatovićem srečal tudi predsednik Vlade RS dr. Robert Golob. Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon je bila sredi januarja na delovnem obisku v Črni gori, kjer se je srečala s predsednikom Črne gore Milom Đukanovićem, predsednico Skupščine Črne gore Danijelo Đurović in predsednikom Vlade Črne gore dr. Dritanom Abazovićem. V začetku novembra sta se ob robu ministrske konference 'Večja in močnejša Unija - kako pripraviti EU na širitev in države kandidatke na pristop' v Berlinu srečala ministrica Tanja Fajon in črnogorski minister za zunanje zadeve dr. Filip Ivanović.

Kosovo: Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon se je januarja ob uradnem obisku na Kosovu sešla s kosovsko zunanjo ministrico Doniko Gërvalla-Schwarz. Predsednica RS Nataša Pirc Musar se je srečala s predsednico Kosova dr. Vjoso Osmani-Sadriu februarja ob robu Münchenske varnostne konference in septembra ob robu zasedanja Brdo-Brijuni procesa v Skopju. Ob robu Blejskega strateškega foruma 2023 (BSF 2023) sta se srečala predsednika vlad dr. Robert Golob in Albin Kurti. Junija so v Prištini potekale politične konzultacije na ravni državnih sekretarjev med državnim sekretarjem Štucinom in državnim sekretarjem Kosova Ahmetijem.

Severna Makedonija: Predsednik vlade Severne Makedonije Dimitar Kovačevski je bil na uradnem obisku v Sloveniji aprila. Ob gostitelju predsedniku Vlade RS dr. Golobu se je ločeno srečal z ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon in predsednico RS Natašo Pirc Musar. Predsednica RS Nataša Pirc Musar je bila junija 2023 na uradnem obisku v Severni Makedoniji. Poleg srečanja s predsednikom države Stevom Pendarovskim se je sestala tudi s predsednikom vlade Kovačevskim ter predsednikom Sobranja Talatom Xhaferijem. V sklopu srečanja s slednjim je nagovorila tudi poslanke in poslane na slavnostni seji Sobranja. Septembra 2023 so v Ljubljani potekale politične konzultacije zunanjih ministrstev na ravni državnih sekretarjev. Ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon se je ob robu ministrskega srečanja OVSE decembra v Skopju sestala s podpredsednikom vlade Severne Makedonije za EU zadeve Bojanom Maričićem. BSF 2023 sta se udeležila predsednik vlade Kovačevski in zunanji minister Osmani. Državni sekretar Štucin se je marca sestal z namestnico ministra za zunanje zadeve Severne Makedonije Isaki.

Srbija: Januarja je potekal uradni obisk predsednika Narodne skupščine Republike Srbije Vladimirja Orlića v Sloveniji. Predsednica RS dr. Nataša Pirc Musar je bila junija na delovnem obisku v Srbiji. Ob robu BSF 2023 je potekalo bilateralno srečanje predsednika Vlade RS dr. Roberta Goloba s srbsko premierko Ano Brnabić. Ob robu BSF 2023 je potekalo tudi dvostransko srečanje srbske ministric za evropske integracije Tanje Mišćević z državnim sekretarjem na MZEZ Markom Štucinom.

1.1. Prizadevanja RS za reševanje odprtih vprašanj na področju nasledstva

V letu 2023 so se nadaljevala prizadevanja za razrešitev še odprtih vprašanj na področju nasledstva.

Pooblaščen predstavniki RS v odborih držav naslednic po posameznih prilogah Sporazuma o vprašanih nasledstva (Sporazum) so bili v rednih dvostranskih stikih s svojimi kolegi iz drugih držav naslednic nekdanje SFRJ z namenom ohraniti aktivno vlogo pri obravnavi nasledstvenih vprašanj in nadaljevati aktivnosti za njihovo razrešitev po posameznih prilogah Sporazuma. Visoka predstavnica RS za nasledstvo je v letu 2023 opravila več bilateralnih sestankov z visokimi predstavniki za

nasledstvo iz Severne Makedonije, Hrvaške in različnimi sogovorniki iz BiH (srečanje s srbskim visokim predstavnikom je potekalo že v letu 2022, srečanje z visokim predstavnikom BiH, ki je bil imenovan šele jeseni 2023, pa je predvideno v začetku leta 2024).

Slovenski predstavniki so nadaljevali s prizadevanji, da se pomen razrešitve še odprtih nasledstvenih vprašanj prepozna tudi v širših aktualnih temah, kot je npr. širitev EU na Zahodni Balkan. Podobno kot že v deklaracijah z vrha EU – Zahodni Balkan iz Zagreba maja 2020, Brda pri Kranju oktobra 2021 in Tirane decembra 2022, je bila potreba po dokončni razrešitvi nasledstvenih vprašanj kot osnovi za spravo in regionalno stabilnost izpostavljena tudi v deklaraciji o Zahodnem Balkanu, ki je bila sprejeta na vrhu EU – Zahodni Balkan decembra 2023 v Bruslju.

Zaradi nezadostne pripravljenosti držav naslednic za iskanje kompromisnih rešitev je slovenska ministrica za zunanje in evropske zadeve v septembru 2023 ob robu splošnega zasedanja Generalne skupščine Organizacije združenih narodov (OZN) na delovno srečanje povabila zunanje ministre vseh držav naslednic. Srečanja so se udeležili vsi ministri razen srbskega. Ministri so se zavezali k aktivnemu pristopu in iskanju konstruktivnih rešitev za še odprta nasledstvena vprašanja. Ministri so s skupnim pismom pozvali srbsko stran, da zagotovi konstruktivno sodelovanje pri iskanju ustreznih rešitev.

Na tej podlagi je Severna Makedonija decembra 2023 v Skopju organizirala neformalni sestanek visokih predstavnikov za nasledstvo, kar je bil prvi sestanek vseh visokih predstavnikov po novembru 2019. Namen sestanka je bil, da se uskladijo priporočila, ki so bila pripravljena na prejšnjem sestanku v Zagrebu, a ne dokončno usklajena. Visoki predstavniki so uspeli uskladiti priporočilo o podpori projektu digitalizacije skupne arhivske dediščine, ostali predlogi priporočil se bodo usklajevali na naslednjem neformalnem srečanju, ki ga bo predvidoma pripravila slovenska stran.

Na posameznih vsebinskih področjih (premično in nepremično premoženje, vključno s predmeti kulturne dediščine, premoženje diplomatskih in konzularnih predstavništev, finančna sredstva in obveznosti, arhivi, druge pravice, pravne koristi in finančne obveznosti ter zasebno premoženje in pridobljene pravice) je bil napredek dosežen na področju premoženja diplomatskih in konzularnih predstavništev (priloga B Sporazuma), kjer so države naslednice dobile preostanek kupnine za skupno prodajo nepremičnine v New Yorku. BiH je organizirala neformalno srečanje skupnega odbora za to področje v decembru 2023.

Na področju finančnih sredstev in obveznosti (priloga C Sporazuma) je RS v septembru 2023 gostila redno srečanje Skupnega odbora po prilogi C, vendar posebnega napredka pri razreševanju še odprtih vprašanj ni bilo. RS se je tudi v letu 2023 intenzivno posvečala odprtim vprašanjem, povezanim s sodnim postopkom razdelitve sredstev nekdanje Narodne banke Jugoslavije pri Adria Bank, Dunaj, v likvidaciji, ki so bila položena na sodni depozit in bi jih bilo treba razdeliti med države naslednice. Sodni postopek še vedno poteka.

Na področju arhivov (priloga D Sporazuma) je RS ohranjala bilateralne stike s predstavniki arhivov v Srbiji, aprila 2023 je v Beogradu potekal tudi sestanek strokovnjakov obeh držav. Sodelovanje in zagotavljanje dostopa do arhivskega gradiva sicer poteka po ustaljenem protokolu, napredka na področju vračila arhivov, ki bi morali pripasti RS, pa ni bilo.

Na področju premičnega in nepremičnega premoženja, vključno s predmeti kulturne dediščine (priloga A Sporazuma) bistvenega napredka ni bilo – zasedanje skupnega odbora, ki bi moralo biti sklicano že v letu 2022, tudi v letu 2023 ni bilo sklicano, bilateralni pogovori s Srbijo se, kljub slovenskim prizadevanjem, prav tako niso nadaljevali.

Izvajanje sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Ališić in nova tožba v zadevi Landika

V skladu z Zakonom o načinu izvršitve sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi številka 60642/08 (Uradni list RS, št. 48/15; v nadaljevanju: ZNISESČP) so lahko upravičenci do 31. decembra 2017 vložili zahteve za verifikacijo neizplačanih starih deviznih vlog, vloženih pri Ljubljanski Banki d.d. Glavni podružnici Zagreb in nekdanji Glavni podružnici Sarajevo. Sklad RS za nasledstvo (Sklad), ki je na podlagi določil ZNISESČP pristojen za odločanje o tovrstnih zadevah, je velik del zahtevkov že razrešil in izvedel poplačila. Odprti ostajajo posamični primeri, ki so se zavlekli zaradi postopkov dedovanja ali pa zaradi pravnih sredstev, ki so jih vložile posamezne stranke v postopku. Sklad je te primere reševal tudi v letu 2023.

V skladu z ZNISESČP so do poplačila upravičeni varčevalci, ki so ob predložitvi zahteve za verifikacijo lahko izkazali, da so imeli še vedno terjatev do Ljubljanske Banke, Glavne podružnice Sarajevo ali Zagreb. Iz poplačilne sheme so bili izključeni varčevalci, ki so svojo vlogo prenesli na drugo banko (v primeru Hrvaške) ali na privatizacijske račune (v primeru BiH) ali so se na kakšen drug način poplačali. Nekateri bosanski varčevalci so takšnemu pristopu nasprotovali in vlagali pravna sredstva. V letu 2023 je bila RS obveščena, da je Evropsko sodišče za človekove pravice prejelo v obravnavo tožbo dedičev enega od varčevalcev, ki je svojo vlogo prenesel na privatizacijski račun (zadeva Landika) in zatrjujejo, da so jim z zavrnitvijo poplačila po shemi Ališić kršene pravice iz Evropske konvencije o človekovih pravicah. RS je v letu 2023 odgovorila na tožbo in druge vloge. Postopek še ni zaključen.

2. Spodbujanje medregionalnega sodelovanja in povezav držav in regije Zahodnega Balkana

RS je aktivno delovala in se udeleževala dogodkov na področju regionalnega sodelovanja v okviru Berlinskega procesa, Brdo-Brijuni procesa, Srednjeevropske pobude (SEP), Jadransko-jonske pobude (JJP) in Regionalnega sveta za sodelovanje (RCC). V pobudah je s svojimi aktivnostmi krepila vladno, parlamentarno in poslovno dimenzijo.

Na pobudo predsednice Nataša Pirc Musar je 10. in 11. septembra 2023 potekal Vrh **Brdo-Brijuni procesa** v Skopju. Na pobudo RS so na srečanju posebno pozornost namenili podnebnim spremembam in izzivom, s katerimi se soočajo mladi v regiji, predvsem problematiki bega možganov. Ključni steber procesa pa še naprej ostaja tudi proces približevanja držav članic regije Zahodnega Balkana Evropski uniji in nujnost njegove pospešitve.

Sprejeta je bila tudi deklaracija voditeljev, v kateri so izpostavljene teme pospešitve procesa pristopa držav Zahodnega Balkana k Evropski uniji, boja proti učinkom podnebnih sprememb in zmanjšanju njihovega vpliva ter zadržanja mladih na Zahodnem Balkanu. Deklaracija vključuje tudi Blejsko zavezo, da bi morala biti tako Evropska unija kot Zahodni Balkan pripravljena na širitev takoj, ko bo mogoče, vendar najpozneje do leta 2030.

Predsednica RS Nataša Pirc Musar se je 16. oktobra 2023 udeležila Vrh **Berlinskega procesa**, ki ga je v Tirani gostila Albanija. Pred tem so potekala srečanja ministrov za notranje zadeve, zunanje zadeve in za gospodarstvo.

Voditelji držav EU in Zahodnega Balkana so na Vrh v okviru treh delovnih omizij razpravljali o gospodarskem sodelovanju med EU in regijo, izzivih v dvostranskih odnosih med državami Zahodnega Balkana ter o pomenu digitalnega in zelenega prehoda v regiji.

Izpostavljen je bil pomen regionalnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu, vključno s krepitvijo povezlivosti, transporta, trgovine, energetike in digitalnih vezi med državami regije ter med regijo in EU. Poudarjen je bil pomen sodelovanja na področju mladih, izobraževanja in raziskovanja ter implementacija Zelene agende.

Voditelji držav Zahodnega Balkana so na Vrhu podpisali sporazum o priznavanju poklicnih kvalifikacij za medicinske sestre, babice, veterinarje in farmacevte, ki prispeva k implementaciji skupnega regionalnega trga. Sprejetih je bilo tudi več izjav – o preprečevanju onesnaževanja s plastiko, vključno z morskimi odpadki, o enotnem evropskem plačilnem območju (SEPA), o pobudi Wifi za Zahodni Balkan, o ustanovitvi opazovalnega urada za konvergenco na Zahodnem Balkanu, o olajševanju trgovine in prometa ter o nameri voditeljev šestih držav Zahodnega Balkana in Zvezne republike Nemčije o regionalnem podnebnem partnerstvu.

Na Vrhu Berlinskega procesa je predsednica Nataša Pirc Musar s francosko državno ministrico za Evropo Laurence Boone in črnogorskim predsednikom vlade Dritanom Abazovićem podpisala Sporazum o ustanovitvi Centra za kibernetiko in digitalno tehnologijo na Zahodnem Balkanu (WB3C). Poleg tega je bil ob robu Vrha inauguriran College of Europe v Tirani.

Poleg ministrskega srečanja sta bila v letu 2023 organizirana dva sestanka visokih predstavnikov **JJP**, konferenca predstavnikov parlamentov JJP in okrogle mize, s poudarkom na medresorskem sodelovanju gospodarstva, akademske sfere in mest. Konec maja je Bosna in Hercegovina predala predsedovanje JJP Hrvaški.

V okviru Moldavskega predsedovanja SEP sta v New Yorku in Kišinjevu potekali ministrski srečanja, držav članic **SEP**, ki se ju je RS udeležila na ravni politične direktorice oz. državnega sekretarja. V Kišinjevu so udeleženci srečanja sprejeli skupno izjavo s stališči do agresije Rusije na Ukrajino. Države članice SEP so se zavezale k nadaljnji krepitvi vloge SEP in regionalnega sodelovanja, napredku regije jugovzhodne Evrope ter držav vzhodnega partnerstva v integracijskem procesu v EU.

Ministrskega srečanja ob robu Vrha **SEECF** junija v Podgorici se je v imenu ministrice za zunanje zadeve Tanje Fajon udeležila politična direktorica. Sprejeta je bila skupna izjava glede izzivov, s katerimi sta se v letu 2023 soočali regija in EU.

Na treh srečanjih upravnega odbora **RCC** je Slovenija sodelovala na ravni politične direktorice in nacionalnega koordinatorskega odbora za regionalno sodelovanje.

17. Blejskega strateškega foruma, ki je potekal 28. in 29. avgusta 2023 na Bledu, so se udeležili tudi predsednik vlade Albanije Edi Rama, predsednica Sveta ministrov BiH Borjana Krišto, predsednik vlade Črne gore Dritan Abazović, predsednik vlade Kosova Albin Kurti, predsednik vlade Severne Makedonije Dimitar Kovačevski, predsednica vlade Srbije Ana Brnabić ter ministri za zunanje zadeve BiH, Kosova, Severne Makedonije in Srbije.

2.1. Makroregionalne pobude

RS je z državami Zahodnega Balkana sodelovala v okviru dveh makroregionalnih strategij. RS je z Albanijo, BiH, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo sodelovala v okviru Strategije EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR), medtem ko je z BiH, Črno goro in Srbijo sodelovala tudi v okviru Strategije EU za podonavsko regijo (EUSDR). V slednji sodelujeta tudi Moldavija in Ukrajina.

V letu 2023 je bila RS osredotočena na predsedovanje EUSDR, v okviru katerega si je kot prioriteto zadala izboljšanje vključenosti in sodelovanja vseh držav v EUSDR, s poudarkom na državah, ki niso

članice EU. Do konca leta 2022 so vse sodelujoče države EUSDR, ki niso članice EU, prejele status kandidatke za članstvo v EU, s čimer se je sodelovanju v okviru EUSDR povečal pomen. Na podlagi razprave o potrebah držav kandidatk sodelujočih v EUSDR je v okviru te prioritete RS pripravila predlog priporočil in izboljšav za boljše sodelovanje v okviru Strategije in s tem izkoriščanje potenciala sodelovanja za te države. Predlogi vključujejo izboljšanje vidnosti in komunikacije EUSDR na nacionalni ravni, usklajevanje dostopa do virov financiranja ter vključevanje deležnikov iz ekspertne in politične ravni. Na podlagi teh predlogov so države EUSDR potrdile revizijo vseh pravilnikov Strategije, ki urejajo razmerja in način delovanja deležnikov. Države Zahodnega Balkana so pozdravile dobro voden proces in izpostavile, da ga je potrebno nadaljevati, da se bolje poveže upravljavka in tematska raven EUSDR.

Poseben poudarek je v času predsedovanja EUSDR RS namenila vključevanju mladih iz regije in reševanju izzivov s katerimi se soočajo. RS je mlade iz regije, združene v okviru Donavskega sveta mladih, vodila skozi kampanjo reševanja izziva bega možganov in razvoja talentov v regiji. Preko delavnic 'POPRI startup-challenge', ki ga je vodil Primorski tehnološki park, so se mladi učili podjetniških veščin in razvijali predloge za izboljšanje perspektive mladih iz regije. Predlogi so bili nato predstavljeni javnosti na razpravi v okviru 12. letnega Forumu EUSDR na Brdu pri Kranju.

V času predsedovanja EUSDR je RS z državami Zahodnega Balkana prav tako sodelovala v okviru tematskih prioritet. RS je 17. in 18. maja organizirala tematsko konferenco 'Proti družbi znanja in poklicem prihodnosti', katere namen je bila razprava o strateškem napovedovanju razvoja družbe znanja v Donavski regiji. Smernice za boljše povezovanje na področju znanosti, visokega šolstva, izobraževanja in povezovanja z gospodarstvom so bile nato predstavljene na 12. letnem Forumu EUSDR, kjer je bilo še posebej pomembno dobro sodelovanje s predstavniki iz Srbije, ki v okviru EUSDR koordinirajo tematsko področje 'Družba znanja'. V okviru 12. letnega Forumu EUSDR sta bili organizirani tudi razpravi na temo prehoda na vodikovo energijo v regiji ter o vplivu infrastrukturnih projektov na povezljivost in gospodarski razvoj v regiji s poudarkom na državah Zahodnega Balkana.

Sklepno dejanje slovenskega predsedovanja EUSDR je predstavljal 12. letni forum, ki je potekal 24. in 25. oktobra 2023 na Brdu pri Kranju. V okviru letnega Forumu je potekalo tudi zasedanje ministrov EUSDR, ki ga je vodila ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon. Na ministrskem zasedanju, ki ga je zaznamovala najbolj številčna udeležba ministrov iz regije od leta 2017 dalje, je bila sprejeta Skupna izjava ministrov EUSDR. V Skupni izjavi, med drugim, ministri prepoznajo nov zagon širitvenega procesa in spodbujajo vse države in regije, da izkoristijo strukture in sodelovanje v okviru EUSDR za hitrejše približevanje kandidatke k EU.

Ministrskemu zasedanju je sledil panel na visoki ravni na temo širitve EU in vloge EUSDR, na katerem so poleg ministrice za zunanje in evropske zadeve Tanje Fajon nastopili minister za zunanje zadeve BiH Elmedin Konaković, ministrica za evropske zadeve Srbije Tanja Mišćević, ministrica za ekologijo, urbanizem in prostorsko načrtovanje Črne gore Ana Novaković Đurović ter predstavniki Ukrajine, Moldove, Hrvaške in Avstrije. Visoki govorci so se strinjali, da je makroregionalno sodelovanje eno najboljših orodij za izkoriščanje priložnosti, ki jo ponuja oživitev širitvenega procesa EU. Izpostavili so tudi izjemen pomen dobrih in odgovornih odnosov med državami v regiji ter zagotavljanja perspektivnih priložnosti za mlado generacijo. Drugi dan Forumu je prav tako potekal panel na temo strateškega financiranja in načrtovanje makroregionalnih ukrepov, ki se je osredotočila na države kandidatke EU. Udeleženci so predstavili katera področja in projekti v okviru EUSDR so strateško pomembna za njihove države in jih financirajo s pomočjo sredstev IPAIII/NDICI.

RS je kot predsedujoča EUSDR sodelovala z BiH predsedstvom EUSAIR ter podprla organizacijo razprave o vlogi makroregionalnih strategij in dostopnih finančnih sredstvih pri procesu približevanja držav Zahodnega Balkana k EU. To je bila ena glavnih točk sodelovanja z BiH predsedstvom EUSAIR. V okviru EUSAIR je v letu 2023 RS sodelovala z BiH tudi na drugih področjih iskanja sinergij med EUSAIR in EUSDR, reviziji EUSAIR in vključevanje mladih v EUSAIR. RS je prav tako v času

svojega predsedovanja EUSDR vodila okrepljen dialog z BiH z namenom, da se BiH aktivno začne pripravljati na vstop v trio predsedstev EUSDR in na njihovo predsedovanje EUSDR v 2025. Cilj je bil dosežen z zagotovilom ministra za zunanje zadeve BiH Elmedina Konakovića na zasedanju ministrov EUSDR 24. oktobra 2023, da je BiH zavezana pripravi na predsedovanje EUSDR.

EUSAIR je do konca maja 2023 predsedovala BiH, ki je podporo EUSAIR procesu približevanja članstvu EU opredelila kot eno izmed prioritet svojega programa. Ob tem so bile prednostne naloge predsedovanja še mladi, preprečevanje bega možganov in razvoj podeželja ter družbene teme kot so zagotavljanje temeljnih človekovih pravic in svobod in enakih možnosti. Podporo predsedstvu ter vsem upravljavskim in tematsko-izvedbenim telesom pri vodenju in koordinaciji Strategije in njenih procesov je zagotavljal EUSAIR Facility Point, ki deluje kot sekretariat Strategije. Partnerstvo EUSAIR Facility Point, v katerem sodelujejo sorodne institucije iz vseh EUSAIR držav, torej tudi petih kandidat, vodi slovensko Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj.

Vse prej našteje glavne teme BiH predsedovanja so predstavljale tudi jedro programa 8. letnega Foruma EUSAIR. Na Forumu in ministrskem zasedanju je sodeloval minister za kohezijo in regionalni razvoj dr. Aleksander Jevšek. Na zasedanju so ministri sprejeli Sarajevsko deklaracijo, ki je opredelila politične usmeritve Strategije za prihodnje obdobje. Med drugim je bila zagotovljena nadaljnja podpora struktur EUSAIR državam Zahodnega Balkana pri približevanju EU ter prepoznan napredek držav kandidat na tej poti. Države so pozvale k pospešenemu procesu, ki naj bo osnovan na dosežkih in izkazanemu napredku teh držav. V sklopu Foruma je Primorski tehnološki park, tako kot vsako leto, pripravil projekt EUSAIR POPRI, tekmovanje mladih jadransko-jonske regije v podjetništvu, katerega namen je povezovati tehnološke parke v regiji in s tem mladim dati priložnost razvoja podjetniškega potenciala.

V letu 2023 je ob podpori EUSAIR Facility Point potekala revizija Akcijskega načrta EUSAIR. Vloga EUSAIR pri širitvenem procesu je bila ves čas v ospredju revizije in postala tudi nova horizontalna tema Strategije, ki jo morajo naslavljati vsi tematski stebri. Na ravni stebrov so bile opredeljene aktivnosti za podporo procesu širitve in izpolnjevanju zahtev posameznih poglavij. Znova je bila izražena tudi potreba po okrepljenem dialogu z DG NEAR in vključitvi makroregionalnih vsebin v programiranje Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA). V okviru revizije Akcijskega načrta so se države dogovorile tudi za vključitev novega stebra z nazivom Izboljšana socialna vključenost, ki poleg zaposlovanja mladih in socialnih inovacij naslavlja tudi teme enakih možnosti in enakosti spolov za katere so zelo zainteresirane tudi države Zahodnega Balkana. Vsi ti procesi začrtujejo smer razvoja Strategije in njene prednostne naloge, od katerih je podpora državam Zahodnega Balkana v širitvenem procesu dobila ključno mesto.

3. Podpora procesom približevanja Zahodnega Balkana EU, Natu in drugim mednarodnim organizacijam in sodelovanje na področju evropskih integracij

Poleg regionalnih srečanj so potekali tudi drugi dogodki v zvezi z Zahodnim Balkanom. Predsednik vlade dr. Golob se je decembra udeležil Vrha EU-Zahodni Balkan v Bruslju. Novembra je ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon sodelovala na srečanju zunanjih ministrov EU z zunanjimi ministri Zahodnega Balkana. Predstavniki RS so aktivno sodelovali na vrsti mednarodnih dogodkov, na katerih je bil obravnavan Zahodni Balkan.

Posebni odposlanec za Zahodni Balkan, ki ga je imenovala ministrica za zunanje in evropske zadeve, je opravil več delovnih obiskov v državah regije, delno v sodelovanju s posebnimi odposlanci drugih držav. Srečanja so bila namenjena seznanitvi z aktualnimi razmerami v regiji in pripravi aktivnosti RS na politični ravni.

RS je nadaljevala z aktivno politiko podpore **širitvenemu procesu EU** z državami Zahodnega Balkana. RS je v Bruslju aktivno sodelovala v Delovni skupini za širitev in v Delovni skupini za Zahodni Balkan ter delovala pri zagotavljanju napredka držav regije v pristopnem procesu. RS ocenjuje, da pomanjkanje jasne končne točke za pristop držav Zahodnega Balkana povzroča utrujenost na obeh straneh. Blejska zaveza (EU in prihodnje države članice morajo biti pripravljene na širitev do leta 2030) je pomembno sporočilo. RS izpostavlja, da spremenjene geopolitične okoliščine zahtevajo odločne korake. Z novim Načrtom za rast za Zahodni Balkan, ki ga RS močno podpira, regija prehaja v novo fazo širitvenega procesa. Polno izvajanje Načrta bo pospešilo postopno integracijo regije v EU. Naložbe, predvidene v Načrtu za rast za Zahodni Balkan, se morajo osredotočiti na zmanjševanje socialno-ekonomskih razlik med Zahodnim Balkanom in EU. Gospodarstva Zahodnega Balkana bi morala rasti hitreje, zato je pomembno povečati sredstva, kar RS podpira v okviru vmesnega pregleda sedanjega večletnega finančnega okvira, da bi regiji pomagali dohiteti EU in se pripraviti na gospodarske pritiske članstva v EU.

RS je sodelovala pri delu odbora za predpristopno pomoč (IPA III), ki ga vodi Evropska komisija in bila aktivna v okviru projektov, ki jih EU financira iz tega instrumenta za države Zahodnega Balkana. Državna uprava je v letu 2023 pridobila izvajanje dveh projektov tesnega medinstitucionalnega sodelovanja na področju statistike v Bosni in Hercegovini in kmetijstva ter razvoj podeželja v Črni gori. RS je v letu 2023 zaključila z izvajanjem projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja v Severni Makedoniji na področju poklicnih kvalifikacij, ki je potekal od oktobra 2021. Slovenski javni uslužbenci so državam Zahodnega Balkana nudili kratkoročno pomoč EU tudi prek TAIEX programa, v okviru katerega je v letu 2023 v državah ZB sodelovalo 46 strokovnjakov iz RS.

Za Zahodni Balkan je simbolno pomembna tudi **Natova politika odprtih vrat**, kjer je napredek odvisen oz. zamejen s političnim položajem v BiH, nevtralnostjo Srbije in odnosom zaveznic, ki ne priznavajo Kosova.

RS je aktivno podpirala države Zahodnega Balkana tudi v drugih mednarodnih organizacijah.

Center za kibernetiko varnost

V letu 2023 je pričel delovati Center za kibernetiko zmogljivost na Zahodnem Balkanu (Western Balkans Cyber Capacity Center – WB3C), francosko – slovenska iniciativa v partnerstvu s Črno goro. Izvedenih je bilo pet sklopov usposabljanj na področjih kibernetike varnosti, pregona kibernetike kriminala oziroma mednarodnega sodelovanja na kibernetičnih področjih, pri katerih so sodelovali tudi slovenski strokovnjaki. Eno od usposabljanj je organiziral Urad RS za informacijsko varnost (URSIV).

Vzpostavljena je bila začasna upravljavska struktura centra, 17. oktobra 2023 pa so Slovenija, Francija in Črna gora ob robu vrha Berlinskega procesa v Tirani podpisale mednarodni sporazum o ustanovitvi centra kot mednarodne organizacije. Usposabljanj se že udeležujejo strokovnjaki iz celotne regije, ustanoviteljice pa si prizadevamo pritegniti države Zahodnega Balkana tudi v aktivno upravljanje in soustvarjanje programa centra.

WB3C je v letu 2023 postal regionalno prepoznavna znamka z ambicioznim lastnim programom in vizijo vzpostavitve stičišča sorodnih regionalnih pobud. Slovenija, Francija in Črna gora so vložile skupno pobudo Evropski komisiji za sofinanciranje delovanja centra v letih 2025 do 2027, na podlagi programa krepitve kapacitet pri približevanju držav Zahodnega Balkana članstvu v EU.

4. Krepitev gospodarske prisotnosti na Zahodnem Balkanu

Regija Zahodnega Balkana, predvsem gospodarstva držav, je bila tudi v letu 2023 pod socialno-ekonomskim vplivom agresije Ruske federacije na Ukrajino in posledično negativnim vplivom na trg

energij. Regija se sooča z odhodom delovne sile, relativno visoko stopnjo brezposelnosti, nizko konkurenčnostjo in begom možganov. V prihodnje ostaja bistvenega pomena zблиževanje držav regije z Evropsko unijo, tudi preko mehanizma novega Načrta za rast Zahodnega Balkana, katerega cilj je, med drugim, povezovanje v enotni trg, usklajevanje s pravili enotnega trga in odpiranje sektorjev v skladu s skupnim trgom. Predpogoj za pridobitev sredstev v okviru novega Načrta za rast Zahodnega Balkana je implementacija reform v vsaki državi posebej.

Slovenskim podjetjem je pri njihovem delovanju na trgih Zahodnega Balkana tudi v letu 2023 nudila pomoč gospodarska diplomacija ter ustrezna orodja v okviru le-te pri naslavljanju določenih ovir slovenskih podjetij pri delovanju na trgih zahodnobalkanskih držav, in sicer v pogovorih z relevantnimi predstavniki posameznih držav Zahodnega Balkana, kot tudi izpostavitve tem v pogovorih med visokimi obiski v RS in v državah regije.

Projekti slovenskih podjetij v tujini so bili v letu 2023 financirani tudi iz sredstev projektnega gospodarskega sklada (PGS). Preko aktivnosti diplomatsko-konzularnih predstavništev (DKP) je bilo izvedenih oz. sofinanciranih skupno 90 projektov, od tega 23 projektov v državah Zahodnega Balkana (VZG - 8, VBG - 6, VSK in VSA - 4, VPG - 1). Za primerjavo: v letu 2022 je bilo iz sredstev PGS sofinanciranih skupno 71 projektov, od tega 18 v državah regije Zahodnega Balkana.

RS in slovenska podjetja so močno prisotna in uživajo velik ugled v regiji Zahodnega Balkana. Ekonomski svetovalci, ki delujejo v okviru slovenskih veleposlaništev v regiji so lahko v veliko pomoč slovenskim poslovnim subjektom v primeru izzivov pri delovanju na trgih držav Zahodnega Balkana.

V državah Zahodnega Balkana so leta 2023 potekale naslednje ključne aktivnosti s področja gospodarske diplomacije:

Albanija: pomoč slovenskim podjetjem pri razrešitvi odprtih vprašanj in reševanju izzivov, uradno imenovanje novega slovenskega častnega konzula v Draču, ki nudi podporo slovenskim podjetjem pri vzpostavljanju stikov in vstopu na albanski trg, začetek projekta razvojnega sodelovanja, s sodelovanjem zasebnega sektorja obeh držav, ki vključuje tudi celostni pregled stanja v relevantnem sektorju v Albaniji glede priložnosti gospodarskega sodelovanja, povezovanje deležnikov na področjih digitalizacije in umetne inteligence, sodelovanje s tujimi agencijami za razvojno sodelovanje z namenom vključevanja slovenskega znanja in izkušenj ter ustvarjanja priložnosti za slovensko gospodarstvo, predvsem na področjih trajnostnega turizma, certificiranja hrane, trajnostnega kmetijstva in moderne, pasivne gradnje.

Bosna in Hercegovina: nadaljevanje predstavitve slovenskih vinarjev in udeležba na dveh vinskih sejmih v Sarajevu, organizacija veleslalomске tekme DiplomatiSki (druga zapovrstjo) in smučarsko druženje na Jahorini za diplomate in poslovneže ob podpori številnih slovenskih podjetij in medijski promociji; izvedba projekta '3D čebela' s promocijo pomena čebel v sodelovanju z UDAS (združenje amputirancev BiH) v trgovskih centrih v Banja Luki in Sarajevu; organizacija DiplomatiRaft s čiščenjem obrežja reke in ozaveščanjem o pomenu ravnanja z odpadki vključno z recikliranjem na reki Vrbas, nedaleč od Banja Luke; organizacija medenega zajtrka za diplomatsko in poslovno skupnost, podpora RS BiH se kaže tudi z dejstvom, da je bila stalna predstavnica RS pri Svetovni trgovinski organizaciji (World Trade Organisation – WTO) 7. marca 2023 imenovana za predsedujočo delovni skupini za pristop BiH k WTO.

Črna gora: pomoč slovenskim podjetjem pri razreševanju nekaterih njihovih odprtih zadev, februarja je bil organiziran poslovni forum 'Črna gora in Slovenija: gospodarsko povezani, regijsko močnejši' v organizaciji slovenskega veleposlaništva v Podgorici, Inštituta za strateške raziskave Ljubljana, Slovenskega poslovnega kluba v Črni gori ter SPIRIT Slovenija (partner dogodka je bila Gospodarska zbornica Črne gore – Privredna komora CG), dogodka se je udeležilo približno 80 predstavnikov

slovenskih in črnogorskih podjetij, strokovnjakov ter predstavnikov Ministrstva za gospodarski razvoj in turizem Črne gore.

Severna Makedonija: ob robu uradnega obiska se je predsednica dr. Pirc Musar srečala s predstavniki slovenskega in makedonskega gospodarstva, na katerem je bilo prisotnih 27 podjetij in več kot 35 gospodarstvenikov, marca 2023 je potekal dogodek 'Perspektiva in vračanje makedonskega visoko izobraženega kadra iz RS v Severno Makedonijo, ki bi delali za slovenska podjetja', (dogodka so je udeležilo več slovenskih podjetij), sodelovanje pri 6. Makedonskem energetske forumu z naslovom 'Izboljšanje tehnološkega trikotnika finančno-energetskih politik za energetske trajnost in zeleni prehod' konec maja 2023.

Srbija: bilateralna pomoč podjetjem s slovenskim kapitalom ob reševanju izzivov; izvedba projektov v okviru razvojnega sodelovanja; mreženje slovenskih podjetij, promocija preko obiskov in povezovanj in udeležbe na mednarodnih sejmih; organizacija pogovorov, predstavitev slovenskih podjetij; izvajanje izhodnih gospodarskih delegacij; izpostavljanje gospodarskih tem in iskanje novih poslovnih priložnosti ob obiskih najvišjih predstavnikov RS v Srbiji (obisk predsednice in ministrice za zunanje zadeve).

Ena izmed ključnih tem več obiskov visokih predstavnikov držav regije Zahodnega Balkana v RS v letu 2023 je bila krepitev bilateralnega gospodarskega sodelovanja (uradni obisk predsednika Črne gore decembra 2023, ko se je srečal tudi s predstavniki slovenskih podjetij, ki delujejo na trgu Črne gore; obisk predsednika Severne Makedonije aprila 2023; uradni obisk predsednika Albanije julija 2023).

Države Zahodnega Balkana za RS ostajajo ene izmed ključnih destinacij vlaganja tujih neposrednih investicij (med prvimi petimi so tri iz regije – Srbija, BiH in Severna Makedonija). V letu 2022 je 37,4 % vseh slovenskih tujih neposrednih investicij oz. 3.214,2 mio EUR bilo vloženih v države Zahodnega Balkana, od tega največ v Srbijo (1,73 mrd EUR). Skupna blagovna menjava z regijo je v letu 2022 dosegla 4,3 % celotne menjave RS s tujino, od tega zgolj s Srbijo 2,15 mrd EUR. Nadgradnja gospodarskega sodelovanja ostaja v strateškem interesu.

Obseg blagovne menjave RS z državami Zahodnega Balkana je v prvih devetih mesecih leta 2023 beležil padec za 1,9 % (3.465,14 mio EUR) v primerjavi z enakim obdobjem leta 2022 (3.530,89 mio EUR). Pri tem se je vrednost slovenskega izvoza v regijo v prvih devetih mesecih leta 2023 povečala za 0,5 % (2.168,8 mio EUR), vrednost uvoza iz regije Zahodnega Balkana pa je padla za 9,8 % (1.296,3 mio EUR).

4.1. Krepitev sodelovanja na področju financ

Sodelovanje na področju davčnih in carinskih zadev

Konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja

RS ima z vsemi državami Zahodnega Balkana sklenjeno konvencijo o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki od dohodka in premoženja. RS je junija 2017 podpisala in marca 2018 pri depozitarju (OECD) deponirala listino o ratifikaciji Večstranske konvencije o izvajanju z mednarodnimi davčnimi sporazumi povezanih ukrepov za preprečevanje zmanjševanja davčne osnove in preusmerjanja dobička (večstranska konvencija), ki bo vplivala na zajete veljavne dvostranske sporazume o izogibanju dvojnega obdavčevanja, tako da jih bo prilagodila oziroma preoblikovala.

Večstransko konvencijo je doslej podpisalo več kot 100 jurisdikcij, med njimi tudi Albanija, BiH, Severna Makedonija in Srbija, ne pa tudi Črna gora in Kosovo med državami Zahodnega Balkana. Listino o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi večstranske konvencije je pri depozitarju (OECD) do danes

deponiralo že 85 jurisdikcij, med njimi tudi tri od omenjenih štirih podpisnic iz Zahodnega Balkana (Albanija, BiH in Srbija). Z večstransko konvencijo so bile tako do sedaj (od njene uveljavitve 1. julija 2018) že prilagojene oziroma preoblikovane: (i) dvostranska Konvencija med Vlado RS in Svetom ministrov Srbije in Črne gore o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki od dohodka in premoženja, ki se uporablja v razmerju med RS in Republiko Srbijo; (ii) Konvencija med Vlado RS in Svetom ministrov Republike Albanije o izogibanju dvojnega obdavčevanja in preprečevanju davčnih utaj v zvezi z davki od dohodka in premoženja; (iii) Konvencija med RS in BiH o izogibanju dvojnega obdavčevanja in preprečevanju davčnih utaj v zvezi z davki od dohodka in premoženja.

V razmerju med RS in Črno goro se uporablja Konvencija med Vlado RS in Svetom ministrov Srbije in Črne gore o izogibanju dvojnega obdavčevanja v zvezi z davki od dohodka in premoženja. Črna gora je predlagala sklenitev novega sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja, vendar datum začetka pogajanj zaradi ovir, ki jih je povzročila pandemija covid-19, še ni bil dogovorjen. V odnosu do Črne gore se zato omenjena dvostranska konvencija ne bo prilagodila oziroma preoblikovala prek večstranske konvencije.

Vse države Zahodnega Balkana, razen Kosova, so se do sedaj kot članice Vključujočega okvira OECD/G20 za zmanjševanje davčne osnove in preusmerjanje dobička (Base Erosion and Profit Shifting – BEPS), zavezale k implementaciji ukrepov za preprečevanje BEPS. V tem okviru so omenjene države, razen Kosova, oktobra 2021 podprle tudi dogovor Vključujočega okvira OECD/G20 za BEPS, ki je bil kasneje potrjen še na zasedanju G20, o dvo-stebni rešitvi za naslovitev davčnih izzivov, ki izhajajo iz digitalizacije gospodarstva.

Finančna uprava RS (FURS)

V letu 2023 je FURS sprejela carinske uslužbenke BiH odgovorne za nadzor v pristaniščih. Uslužbenci Finančnega urada Koper so jim predstavili svoj način dela pri izboru tarč ter način dela pri nadzoru in kontrolah blaga v pomorskem prometu predvsem pri kontrolah strateškega blaga in blaga, ki je podvrženo prepovedim in omejitvam.

Sodelovanje na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma

Urad RS za preprečevanje pranja denarja (UPPD)

Urad RS za preprečevanje pranja denarja (UPPD) lahko na podlagi določb Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-2, Uradni list RS, št. 48/2022 in 145/22) izmenjuje podatke s sorodnimi tujimi organi z namenom odkrivanja in preprečevanja pranja denarja, predhodnih kaznivih dejanj in financiranja terorizma in sicer v zadevah, ki vzbudijo sum storitve omenjenih kaznivih dejanj.

Na tej podlagi UPPD izmenjuje informacije s sorodnimi organi držav Zahodnega Balkana. Poleg tega je v letu 2023 sodeloval še v naslednjih projektih:

- Severna Makedonija: Projekt dvostranske tehnične pomoči (že od leta 2013). Sodelovanje poteka na podlagi medvladnega sporazuma. Na letni ravni sta predvidena dva delovna obiska. V letu 2023 so en obisk opravili predstavniki UPPD v Skopju, kjer so se sestali s predstavniki urada, drug obisk pa so opravili predstavniki makedonskega urada v Ljubljani, kjer so bila izvedena srečanja z več institucijami na področju preprečevanja pranja denarja. Ključna vsebina delovnih obiskov je pomoč pri implementaciji mednarodne zakonodaje s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, prenosa EU zakonodaje v nacionalno zakonodajo ter predstavitev ključnih novosti predlogov nove EU zakonodaje; izmenjava izkušenj v zvezi z izvedbo projekta Nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma; svetovanje pri pripravi pristojnih institucij in organov Severne Makedonije na ocenjevanje Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje učinkovitosti ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma; obravnava konkretnih

primerov, kjer se pojavi sum storitve omenjenih kaznivih dejanj, ter izmenjava izkušenj pri obravnavi virtualnih valut v tipologijah pranja denarja.

- Črna gora: Program TAIEX – UPPD je nudil tehnično pomoč pri strokovnem pregledu nacionalnega zakona o preprečevanju pranja denarja z vidika usklajenosti z evropsko zakonodajo na tem področju.

Sodelovanje na področju večstranske in dvostranske razvojne pomoči

Skrbniški sklad za Ekonomsko odpornost

Evropska Investicijska Banka je konec leta 2016 ustanovila Skrbniški sklad za ekonomsko odpornost z namenom hitrega aktiviranja dodatnega financiranja za podporo zmogljivosti gospodarstev v južnem sosedstvu in tudi regijah Zahodnega Balkana, da se lahko odzovejo na krize in pretrese, kot je begunska kriza, ter da se spodbudi gospodarska rast in odpornost v teh regijah z vlaganjem v infrastrukturo, razvoj zasebnega sektorja in spodbujanje rasti ter ustvarjanje delovnih mest. RS je v skrbniški sklad vplačala 0,5 mio EUR, z ostalimi državami donatorkami je bilo vplačanih skupno 112,45 mio EUR. Do konca leta 2023 je bilo odobrenih za 110,5 mio EUR projektov ter podpisanih za 94,95 mio EUR pogodb. Od tega so bili na območju Zahodnega Balkana odobreni naslednji projekti:

- Srbija v višini do 10 mio EUR (sporazum že podpisan): podpora obnovi in izgradnji lokalne infrastrukture na območjih na migrantski poti, izboljšanje zbiranja in čiščenja odpadne vode ter infrastrukture za oskrbo z vodo za gostiteljske skupnosti in begunce.
- UniCredit Bank Serbia v višini do 4 mio EUR (sporazum že podpisan): posojilni instrument, ki se osredotoča na podporo uspešnim podjetjem, da postanejo bolj učinkovita ter tako ustvarijo večji vpliv in trajnostno rast v Srbiji.
- Intesa Sanpaolo BiH v višini do 3,3 mio EUR (sporazum že podpisan): podpora in spodbujanje lokalnih podjetij (malih in srednjih podjetij (MSP) in podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo) za ustvarjanje pozitivnih socialno-ekonomskih učinkov in trajnostne rasti v državi.
- Obnova rečnih bregov Lane v višini do 2,4 mio EUR: projekt sestavlja urbana obnova rečnih bregov Lane na območju mesta Tirana v Albaniji. Naložbe vključujejo reorganizacijo ulic in z njimi povezane mestne infrastrukture na obeh rečnih bregovih ter izboljšanje struge reke Lana, da bi preprečili prihodnje poplave na tem območju.
- Programsko posojilo za SMES in MIDCAPs na področju Zahodnega Balkana v višini do 8,3 mio EUR (sporazum še ni podpisan): posredno posojilo izbranim finančnim posrednikom na Zahodnem Balkanu, namenjeno podpori lokalnim SME in srednje velikim podjetjem, ki se zavežejo, da bodo ustvarila pozitiven socialno-ekonomski učinek, s poudarkom na spodbujanju enakosti spolov, zaposlovanju mladih in socialni vključenosti.
- Občina Orasje v višini do 0,6 mio EUR (sporazum še ni podpisan): financiranje načrtovanja, gradnje in nadzora pitne vode v občini Orasje ter zaprtje obstoječe finančne vrzeli, povezane s projektom.

Center za razvoj financ (CEF)

CEF je v letu 2023 izvedel preko 100 izobraževanj v različnih formatih (prek spleta, na sedežu CEF v Ljubljani ter v državah Zahodnega Balkana) na naslednjih področjih: (i) upravljanje javnih financ, (ii) centralno bančništvo (iii) vodenja za upravljanje reform in (iv) ekosistemi učenja in znanja. Glavni poudarki iz programa aktivnosti, osredotočenih na države Zahodnega Balkana:

Projekti, financirani iz naslova mednarodnega razvojnega sodelovanja:

- Nadaljevanje projekta 'Strengthening Capacities in Providing a Sound, Resilient and Developed Macroeconomic and Financial Environment in South East Europe (MFE)'. Glavni cilj je zagotoviti finančno stabilnost s poudarkom na kibernetiki varnosti, preprečevanju pranja denarja in vključevanju podnebnih tveganj ob hkratni podpori makrobonitetnih politik s testi izjemnih situacij. Projekt je namenjen uslužbencem centralnih bank v regiji in ga sofinancira Banka Slovenije.

- Nadaljevanje projekta usposabljanja revizorjev javnega sektorja za pridobitev mednarodnega certifikata (TIAPS) v Albaniji. Projekt podpira tudi razvoj sistemov, procesov in infrastrukture za samostojno izvajanje programa usposabljanja TIAPS v prihodnosti. Projekt financira MZEZ RS.
- Nadaljevanje projekta Upravljanje domačih prihodkov za trajnostni razvoj ('Domestic Revenue Mobilization'), ki ga financirata MZEZ RS ter MF Nizozemske.
- Nadaljevanje projekta 'Efficient Public Sector Asset Management (EPSAM)', ki ga financira MZEZ RS. Cilj projekta je z izobraževanjem javnih uslužbencev prispevati k boljšemu upravljanju stvarnega premoženja, ki so del reform javnega sektorja.

Projekti, ki jih financira EU:

- Pričetek projekta 'WeLead' (2023-2026), ki podpira razvoj strokovnega znanja in vodstvene veščine mladih javnih uslužbencev Zahodnega Balkana (starih 35 let ali manj) na ključnih področjih pristopnih procesov k EU ter reform javne uprave.
- Nadaljevanje projekta 'Structural Reforms Better Integrated Within Fiscal Frameworks'. Namen projekta je sistematsko okrepiti vključevanje strukturnih reform znotraj fiskalnih okvirov programa gospodarskih reform. Usposabljanja so organizirana za javne uslužbence na operativnem nivoju, kot tudi za visoke predstavnike ministrstev za finance in resornih ministrstev.
- Nadaljevanje projekta 'Support to Coordination, Monitoring and Reporting on Public Administration Reform Strategy and Public Financial Management Reform Programme 2022-2026'. Projekt podpira spremljanje, usklajevanje in poročanje o strategiji PAR in programu reform upravljanja javnih financ (PFM) na vseh ravneh.
- Nadaljevanje projekta 'Supporting Public Internal Control Systems in South East Europe'. Cilj le-tega je nadaljevanje krepitve javnih sistemov notranje kontrole in revizije v skladu z mednarodnimi standardi in dobrimi praksami.

Center za mednarodno sodelovanje in razvoj

Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR) je v letu 2023 nadaljeval z izvajanjem mednarodnega razvojnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu na podlagi pogodb, sklenjenih z Ministrstvom za finance, ki sofinancira naslednje projekte:

- **BiH:** (i) rekonstrukcija javne razsvetljave z LED-svetilkami v občini Gradiška: projekt je bil v letu 2023 tudi zaključen; (ii) izgradnja čistilne naprave na območju Bjelašnice in Igmana: v izvajanju, predviden zaključek jeseni 2024; (iii) vzpostavitev trajnostne oskrbe z vodo v Gradiški: v izvajanju, predviden zaključek marec 2025; (iv) sanacija kontaminiranih lokacij v Poslovni coni Banja Luka: v izvajanju, predviden zaključek november 2024; (v) izgradnja vodovodnega omrežja v naselju Žitomislići: v izvajanju, predviden zaključek september 2024.
- **Črna gora:** revizija strategije ekoremediacij v Črni gori: v izvajanju, predviden zaključek maj 2025.
- **Severna Makedonija:** (i) izgradnja hidroelektrarne B na jezu Kneževo: v izvajanju, predviden zaključek december 2024; (ii) zmanjšanje vodnih izgub v občini Kočani: v izvajanju, predviden zaključek september 2024; (iii) energetska prenova vrtca in okoljsko ozaveščanje najmlajših v občini Štip: v izvajanju, predviden zaključek december 2024; (iv) postavitve solarnih panelov v Krivi Palanki: v izvajanju, predviden zaključek junij 2024.
- **Srbija:** (i) rekonstrukcija javne razsvetljave v mestu Vrnjačka Banja: v izvajanju, predviden zaključek december 2024.

Skladno z usmeritvami vlade se je glede na pretekla leta okrepilo bilateralno razvojno sodelovanje z BiH.

4.2. Krepitev sodelovanja na področju gospodarstva, turizma in športa

V letu 2023 je bilo Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ) v regiji zelo aktivno predvsem na področju nujenja mednarodne razvojne pomoči.

MGTŠ je spremljalo aktivnosti, povezane z izvajanjem trgovinskega dela stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov med EU in državami Zahodnega Balkana ter trgovinske ovire na trgih teh držav. Sodelovalo je pri različnih razpravah, ki so povezane s širitvijo Zahodnega Balkana, tako v okviru Blejskega strateškega foruma kot ostalih formatov, kot npr. Berlinskega procesa.

MGTŠ je spremljalo tudi aktivnosti, povezane s pristopnim procesom za članstvo posameznih držav Zahodnega Balkana v Svetovni trgovinski organizaciji (WTO), kar Slovenija odločno podpira. Zato je v letu 2023 RS prevzela predsedovanje Delovni skupini za pristop Bosne in Hercegovine k WTO, spremlja pa tudi pristop Srbije, v institucijah EU je tudi zavzeto podprla pristop Severne Makedonije k Sporazumu WTO o vladnih naročilih, ki bo verjetno zgled tudi za Albanijo. V nadaljevanju sledi kratek pregled opravljenih aktivnosti po posameznih državah.

Albanija

Internacionalizacija

Minister Matjaž Han se je aprila 2023 srečal z veleposlanikom Albanije Pëllumbom Qazimijem. Namen sestanka je bil pregled dvostranskega gospodarskega sodelovanja, iskanje novih poslovnih priložnosti in promocija obeh držav.

Gospodarsko razvojno sodelovanje

V letu 2023 se je nadaljeval projekt 'Spodbujanje razvoja v gozdno-lesnem sektorju Albanije za trajnostno rabo naravnih virov in trajnostni industrijski razvoj 2024-2026'. Cilji dvoletnega pilotnega projekta je prispevati k vzpostavitvi centra za poklicno izobraževanje in usposabljanje na Fakulteti za gozdarske vede/Oddelek za lesno industrijo v Tirani, v tesnem sodelovanju z albanskim grozdom za lesno industrijo, ter z izmenjavo mnenj in izkušenj pospešiti trajnostni gospodarski razvoj Albanije in gospodarsko sodelovanje med Albanijo in RS na področju lesnih izdelkov, stavb in pohištva. Na slovenski strani sodelujejo podjetja v okviru grozda Lesarski grozd in Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Začel se je postopek priprave za projekt upravljanja z vodami in odpadnimi vodami v Albaniji na ravni izbrane regije, ki je del akcijskega načrta za leto 2024.

Turizem

Generalna direktorica Direktorata za turizem je aprila 2023 sodelovala na mednarodni konferenci 'FESTA' v Albaniji, ki je potekala v soorganizaciji Svetovne turistične organizacije. Usklajeno je bilo besedilo bilateralnega memoranduma o soglasju na področju turizma, ki bo podpisan ob ustrezni priložnosti.

Bosna in Hercegovina

Internacionalizacija

Minister Matjaž Han je maja 2023 gostil delegacijo BiH, pod vodstvom ministra za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje BiH Staše Košarca. Sogovorniki so se dotaknili tem gospodarskega sodelovanja med državama in nekaterih odprtih vprašanj slovenskih podjetij v BiH (Krka, Cimos, hlodovina/peleti). Glavni namen obiska je bila seznanitev BiH s sistemom upravljanja Slovenije z radioaktivnimi odpadki.

Gospodarsko razvojno sodelovanje

V zaključni fazi je projekt 'Krepitev sistema kakovosti tehnoloških in industrijskih proizvodov in storitev v BiH - Kompetenčni center za zagotavljanje kakovosti na področju CMM v BiH'. Projekt je potekal pod

okriljem organizacije OZN za industrijski razvoj v sodelovanju s partnerji: Svetom ministrov BiH, Vlado RS, Fakulteto za strojništvo, računalništvo in elektrotehniko Univerze v Mostarju ter skupino LOTRIČ Meroslovje. Cilj projekta je bil v prvi fazi prenos tehnologije in vzpostavitev kompetenčnega centra CMM, ki vključujejo specialna znanja sistemov vodenja kakovosti skladno z mednarodnimi standardi. Nadalje je cilj projekta razvoj in vzpostavitev unikatnega izobraževalnega centra CMM in akreditacija pri nacionalnem akreditacijskemu organu BiH BATA, za področje preskušanja proizvodov.

Šport

Slovenija ima na področju športa z BiH podpisan memorandum o soglasju na področju športa, z veljavnostjo do leta 2029. Sodelovanje neposredno med športnimi organizacijami poteka v zadnjih desetletjih izredno uspešno z vsemi državami Zahodnega Balkana (npr. v okviru Jadranske lige v košarki).

Črna gora

Internacionalizacija / turizem

Črna gora se je februarja 2023 udeležila sejma Alpe-Adria v Ljubljani kot država partnerica. Minister Matjaž Han se je sestal z delegacijo Ministrstva za gospodarski razvoj in turizem Črne gore pod vodstvom ministra Gorana Đurovića. Sogovornika sta se dotaknila skupnih priložnosti za poglobitev gospodarskega sodelovanja na področjih energetike in obnovljivih virov energije, infrastrukture in gradbeništva, informacijske tehnologije in digitalizacije, krožnega gospodarstva ter turizma.

Generalna direktorica Direktorata za turizem je v maju 2023 sodelovala na mednarodni konferenci o turizmu v Črni gori 'Bridging Tourism Destinations'.

Severna Makedonija

Internacionalizacija

Minister Matjaž Han se je julija 2023 srečal z novoimenovanim veleposlanikom Severne Makedonije Goranom Milevskim. Dotaknila sta se vprašanj investicij podjetij iz obeh držav, sodelovanja na področju termalnega in zdraviliškega turizma, predvsem izkušenj Slovenije na tem področju, in letalske povezljivosti med Ljubljano in Skopjem.

Gospodarsko razvojno sodelovanje

V letu 2023 se je začel izvajati projekt 'Priprava in uvajanje digitalizacije v Državnem arhivu Republike Severne Makedonije', v sodelovanju s slovenskima podjetjema Kontel d. o. o. in Telekom Slovenije d. d., ter Arhivom RS v strokovnem delu priprave in nadzora. Namen projekta je priprava izvedbenega načrta strategije celovite digitalizacije arhiva Severne Makedonije, v drugi fazi pa se bo v obliki pilotnega projekta izvedla osnovna postavitev profesionalne programske opreme za upravljanje z dokumentacijo, s katero bo Državni arhiv Republike Severne Makedonije lahko uspešno začel oz. na bolj strukturiran in varen način nadaljeval proces digitalizacije arhivske dokumentacije. V pripravi je javni razpis za nakup računalniške opreme.

Šport

Slovenija ima na področju športa s Severno Makedonijo podpisan memorandum o soglasju na področju športa. Njegova veljavnost je potekla v letu 2023 in pričakovati je pogovore o njegovi obnovitvi za naslednje obdobje.

Srbija

Internacionalizacija

Junija 2023 je potekala izhodna delegacija s področja transporta/logistike. Slovenski poslovni klub v Srbiji je bil na razpisu uspešen, tako da je SPIRIT Slovenija tudi v letu 2023 podprl njihove aktivnosti. GZS je oktobra v sodelovanju s Srbskim poslovnim klubom Slovenija in Javno agencijo SPRIT Slovenija organiziral tradicionalno poslovno-informativno srečanje na temo priložnosti in pogojev za poslovno investiranje slovenskih podjetij v izbranih srbskih mestih in občinah.

Gospodarsko razvojno sodelovanje

Potekal je projekt 'Izboljšanje infrastrukturnega okolja za podporo podjetij in inovacij', ki zajema akcijski načrt za vzpostavitev pilotnega inovacijskega centra za pametno proizvodnjo 'Smart Manufacturing Innovation Centre (SMIC)', temelječega na digitalizaciji. Ključni strokovni partnerji projekta so: Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani, Institut Jožefa Stefana - SRIP Pametne tovarne, Digitalno inovacijsko stičišče (DIH Slovenija), Univerza v Mariboru, Tehnološki park Ljubljana, Tovarna robotike Yaskawa Kočevje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in tehnološki razvoj Republike Srbije, Univerza v Novem Sadu, Fakulteta za tehnične vede, Fakulteta za strojništvo Univerze v Beogradu. Gre za pilotni model mednarodnega razvojnega sodelovanja na področju inovacijskega sistema za spodbujanje pametne proizvodnje, ki bo omogočal širitev na druge države v jugovzhodni Evropi/regiji Zahodnega Balkana in druge regije.

V letu 2023 je MGTŠ skupaj z organizacijo OZN za industrijski razvoj začel pripravljati temelje za pripravo projekta povezovanja slovenskega avtomobilskega grozda na področju Zahodnega Balkana.

Turizem

Oktobra 2023 je Slovenska turistična organizacija v Beogradu organizirala turistično delavnico na temo slovenskega turizma. Poslovnega dogodka se je udeležilo 20 slovenskih podjetij in več kot 50 srbskih organizatorjev potovanj in turističnih agencij iz več kot 35 podjetij.

Šport

Slovenija ima na področju športa s Srbijo podpisan memorandum o soglasju na področju športa z veljavnostjo do februarja leta 2025.

5. Razvojno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

Mednarodno razvojno sodelovanje RS na Zahodnem Balkanu

RS z mednarodnim razvojnim sodelovanjem prispeva k bolj uravnoteženemu in pravičnemu svetovnemu razvoju ter prevzema soodgovornost za odpravo revščine in doseganje trajnostnega razvoja. Z mednarodno humanitarno pomočjo RS izraža solidarnost s prizadetimi državami in posamezniki, ki se spopadajo z izrednimi razmerami kot posledicami naravnih in drugih nesreč večjih razsežnosti ali oboroženih spopadov.

Z razvojnimi projekti RS v partnerskih državah na Zahodnem Balkanu pomembno prispeva h krepitvi dobrega upravljanja ter dvigu ravni tehnične usposobljenosti javnih uslužbencev, zlasti pri harmonizaciji zakonodaje z zakonodajo Evropske unije, varovanju okolja in boju proti podnebnim spremembam, predvsem s trajnostnim gospodarjenjem z vodami.

Finančna sredstva

RS je po letu 2004 prevzela del odgovornosti za odpravo revščine in uravnotežen svetovni razvoj. Letno namenja določen odstotek bruto nacionalnega dohodka za uradno razvojno pomoč. RS je za uradno razvojno pomoč v 2022 namenila 0,29 % (159,66 mio EUR) bruto nacionalnega dohodka, kar je za 62,5 % več kot leta 2021, ko je namenila 0,19 % BND (98,25 mio EUR). Znatno povišanje je predvsem posledica izrednih prispevkov, med katerimi je pomoč Ukrajini in oskrba beguncev iz Ukrajine v RS, odpis klirinškega dolga Republiki Angoli ter večji delež za razvojno pomoč iz proračuna Evropske unije.

Večstranska razvojna pomoč, ki je bila usmerjena predvsem prek EU, sistema OZN in Skupine Svetovne banke, je predstavljala 48 % celotne uradne razvojne pomoči. Razlika je bila namenjena dvostranskim razvojnim in humanitarnim aktivnostim, kot tudi aktivnostim za ozaveščanje o pomenu mednarodnega razvojnega sodelovanja.

RS je v letu 2022 v države Zahodnega Balkana usmerila 19,31 mio EUR ali 24,4 % razpoložljive dvostranske razvojne pomoči. Največji prejemnici ostajata Severna Makedonija s 6,1 mio EUR in BiH z 5,5 mio EUR.

Podatki o uradni razvojni pomoči za leto 2023 bodo na voljo konec marca 2024.

Razvojna pomoč MZEZ na Zahodnem Balkanu v 2023

V letu 2023 je RS sofinancirala skupaj 60 projektov. Na Zahodnem Balkanu se je izvajalo 19 projektov, 18 projektov v evropskem sosedstvu in 7 projektov v Podсахarski Afriki. Na Zahodnem Balkanu je bilo zaključenih 6 aktivnosti dvostranske tehnične pomoči. Pomoč pristojnim organom, z izmenjavo dobrih praks in izkušenj, je nudilo 24 slovenskih ekspertov, ki so skupaj izvedli 78 delovnih dni.

Sredstva MZEZ za MRS so bila v letu 2023 na Zahodnem Balkanu usmerjena v izvajanje projektov tehnične pomoči in projektov namenjenih krepitvi civilne družbe. Projekte so izvajala resorna ministrstva, izvajalske ustanove Center za evropsko prihodnost (CEP), Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR) in Ustanova za krepitev človekove varnosti (ITF), razvojne in humanitarne nevladne organizacije (Društvo FER, Slovenska karitas, Kulturno-izobraževalno društvo PiNA, Zavod Krog, Humanitarno društvo ADRA) ter mednarodna organizacija Center za razvoj financ (CEF). V izvajanje projektov MRS so se vključevali tudi gospodarski subjekti, predvsem preko projektov nevladnih organizacij in CMSR.

Albanija

CEP je v 2023 izvajal regionalni projekt s področja dezinformacij, v katerega so vključeni tudi predstavniki civilne družbe, medijev in vlade Albanije.

CEF je izvajal triletni regionalni projekti s področja učinkovitega upravljanja javnega premoženja države (EPSAM) in s področja upravljanja domačih prihodkov za trajnostni razvoj, katerih udeleženci so tudi javni uslužbenci Albanije. Dodatno k temu je CEF izvajal projekt Izobraževanje notranjih revizorjev v javnem sektorju v Albaniji na 1. stopnji (TIAPS ALB L1).

Slovenska nevladna organizacija Društvo FER je začela izvajati triletni projekt Mladi gradijo trajnostne okoljske rešitve.

V okviru regionalnega projekta s področja pogajalskega poglavja 11 – kmetijstvo in razvoj podeželja, Trajnostno upravljanje z gozdovi in upravljanje z divjadjo na območju Zahodnega Balkana, v katerem so sodelovali tudi javni uslužbenci Albanije, so slovenski strokovnjaki nudili tehnično pomoč pri prilagajanju zakonodaje.

Bosna in Hercegovina

ITF je izvajala projekt na področju protiminskega delovanja v BiH in projekt na področju čebelarjenja za invalidne osebe.

Na področju krepitve vloge in opolnomočenja žensk se je začelo izvajanje triletnega projekta podpore ženskemu zelenemu in trajnostnemu podjetništvu, ki ga je izvajala slovenska nevladna organizacija Kulturno-izobraževalno društvo PiNA.

Urad za varovanje tajnih podatkov je izvedel aktivnosti s področja analize nacionalne zakonodaje in drugih pravnih aktov, ki opredeljujejo področje varovanja tajnih podatkov.

Črna gora

S sredstvi MZEZ se je v Črni gori nadaljevala dvostranska tehnična pomoč pri pogajanjih o pristopu k EU, in sicer, Statistični urad je nadaljeval z izvajanjem aktivnosti začetih že v letu 2021 na področju

pogajalskega poglavja 18 – statistika. Začelo se je izvajanje triletnega projekta na področju ekonomskega in socialnega opolnomočenja žensk, ki ga je izvajala slovenska nevladna organizacija Zavod Krog.

S sredstvi MZEZ se je preko CMSR v 2023 začel izvajati projekt 'Izgradnja deponije gradbenih odpadkov v Občini Žabljak'.

Severna Makedonija

CEP je izvajal projekt Pomoč pri poglavju 24 - finančne preiskave.

S sredstvi MZEZ se je preko CEF zaključil dvoletni projekt na področju izobraževanja računovodij v javnem sektorju na drugi stopnji.

RS je nadaljevala z izvajanjem dvostranske tehnične pomoči, usmerjene v krepitev administrativnih zmogljivosti in krepitev učinkovitosti javne uprave, ter projektov, ki so prispevali k hitrejšemu približevanju in vključevanju Severne Makedonije v EU.

MZEZ je v 2023 sofinanciral tudi tri infrastrukturne projekte na področju voda v izvedbi CMSR, in sicer enega na Ohridu, enega na Zletovici in enega na Dojranskem jezeru. Projekta na Ohridu in na Zletovici sta se v letu 2023 zaključila, medtem ko se je projekt na Dojranskem jezeru začel izvajati.

Začelo se je tudi izvajanje triletnega projekta na področju opolnomočenja žensk čebelark, ki ga je izvajala slovenska nevladna organizacija Humanitarno društvo Adra.

V maju 2023 je bil oblikovan Razvojni sklad za sofinanciranje razvojnih projektov DKP mreže in izdan poziv za prijavo projektov manjših vrednosti. Komisija je v Severni Makedoniji izbrala projekt na področju opolnomočenja žensk Platforma za žensko družinsko podjetništvo.

Srbija

S sredstvi MZEZ se je preko CEP izvajal projekt za krepitev zmogljivosti za upravljanje patrolj ter projekt dvostranske tehnične pomoči pri pogajanjih Srbije z EU in prilagoditvi srbske zakonodaje zakonodaji EU.

Preko javnega razpisa za projekte slovenskih nevladnih organizacij na Zahodnem Balkanu s področja boja proti podnebnim spremembam in izboljšanja življenjskih razmer za ženske in otroke, je bil v Srbiji izbran triletni projekt Slovenske karitas Krepitev podjetništva in vloge kmečkih žensk v Srbiji.

V maju 2023 je bil oblikovan Razvojni sklad za sofinanciranje razvojnih projektov DKP mreže in izdan poziv za prijavo projektov manjših vrednosti. Komisija je v Srbiji izbrala tri projekte, dva na področju enakosti spolov: 'Strateški dialogi o enakosti spolov' na lokalni ravni in 'Feministična zunanja politika v času krize: od politike k dejanjem,' ter enega na področju varovanja okolja: 'EkoWet-čiščenje odpadnih voda z zelenimi tehnologijami.'

Regionalno

MZEZ je v 2023 preko CEP sofinanciral regionalni projekt s področja dezinformacij, v katerega so vključeni tudi predstavniki civilne družbe, medijev in vlade držav Albanije, BiH, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Srbije.

MZEZ je sofinanciral tudi regionalni projekt CEP Evropska izmenjava aktivnosti digitalne diplomacije, v katerega so vključeni predstavniki služb za odnose z javnostmi ministrstev za zunanje zadeve in drugih vladnih služb ter drugih ministrstev, pristojnih za komuniciranje zunanjepolitičnih tem Albanije, BiH, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Srbije.

CEF je izvajal dva regionalna projekta, in sicer projekt s področja učinkovitega upravljanja javnega premoženja države in projekt s področja upravljanja domačih prihodkov za trajnostni razvoj, katerih udeleženci so tudi javni uslužbenci držav Albanije, BiH, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Srbije.

V okviru regionalnega projekta s področja pogajalskega poglavja 11 – kmetijstvo in razvoj podeželja, Trajnostno upravljanje z gozdovi in upravljanje z divjadjo na območju Zahodnega Balkana, so slovenski strokovnjaki nudili tehnično pomoč pri prilagajanju zakonodaje. Temeljni namen regionalnega projekta so bila ciljno usmerjena svetovanja in prenos dobrih praks pri oblikovanju in naboru ukrepov k razširitvi in izboljšanju gozdnih virov, obnovi gozdov, poškodovanih v požaru ter celovitega trajnostnega upravljanja z divjadjo.

6. Krepitev sodelovanja na področju obrambe, varnosti in pravosodja (obramba, notranje zadeve, obvladovanje nesreč, pravosodje, javna uprava, informacijska varnost, digitalna preobrazba, varovanje tajnih podatkov)

6.1. Krepitev sodelovanja na področju obrambe

Dvostransko sodelovanje

Albanija

Sodelovanje je primarno potekalo v okviru regionalnih pobud, saj bilateralni program obrambnega in vojaškega sodelovanja za leto 2023 ni bil podpisan. Izveden je bil uradni obisk ministra za obrambo RS. Albanija želi z RS krepiti sodelovanje na področju zaščite in reševanja, v pripravi pa je tudi Sporazum med Vlado RS in Svetom ministrov Republike Albanije o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. RS je akreditirala obrambnega atašeja, ki Albanijo nerezidenčno pokriva iz Črne gore.

Bosna in Hercegovina

Načrt dvostranskega sodelovanja je vključeval 16 aktivnosti, s poudarkom na sodelovanju med oboroženimi silami z namenom skupnega izobraževanja in usposabljanja, sodelovanja na vajah ter prenosa znanj in izkušenj s specifičnih področij operativnega delovanja. Nadaljevalo se je sodelovanje na področju kontrole stabilnosti smodnikov in vzdrževanju minsko eksplozivnih sredstev. Izvedeni so bili uradni obisk ministra za obrambo RS v BiH ter bilateralne konzultacije na nivoju generalnih direktorjev Direktoratov za obrambno politiko. Ministrstvo za obrambo je nadaljevalo s podporo aktivnostim pilotnega projekta 'Prva pomoč – povsod in za vsakogar', namenjenih razvoju zmogljivosti za krepitev odpornosti na področju zdravja skozi izvedbo usposabljanj prostovoljcev Rdečega križa in zaposlenih v javnih zdravstvenih ustanovah in drugih službah ter mladine iz sedmih občin, ki jih pokriva hiša za opazovanje in poslovanje (Liaison and Observation Team) oz. t.i. LOT v Banja Luki. Projekt se je v letu 2023 zaključil. V okviru projekta, ki je bil namenjen razvoju civilnih zmogljivosti lokalnih skupnosti za uspešnejše in učinkovitejše kandidiranje za finančna sredstva iz mednarodnih razvojnih virov EU, je bila v letu 2022 s strani občin podana pobuda za izgradnjo mladinskih centrov. V letu 2023 je bilo zaključeno opremljanje Mladinskega centra Sanski Most in začet projekt opremljanja Mladinskega centra Prijedor.

Črna gora

Program dvostranskega sodelovanja za leto 2023 je obsegal 36 aktivnosti, od katerih se jih je velik del nanašal na izmenjavo izkušenj in strokovne pogovore iz širokega nabora področij, med drugim kritične infrastrukture, promocije, pogodbene rezerve in pridobivanja kadra za Slovensko vojsko, geoprstorske podpore obrambnemu sistemu ter krepitvi odpornosti kritičnih subjektov. Nadaljevalo se je dolgoročno uspešno sodelovanje v mednarodnih operacijah in misijah v okviru skupnega

kontingenta v Okrepljeni prednji prisotnosti Nata v Latviji. Slovenska vojska je Črni gori še naprej nudila podporo pri vzpostavitvi lastnih zmogljivosti usmerjevalcev združenih ognjev (Joint Terminal Attack Controller – JTAC). Sodelovanje Slovenske vojske s Črno goro je zaznamovalo tudi sodelovanje v okviru vaj ter na področju skupnih nabav vojaške opreme in oborožitvenih sistemov oz. donacij le-tega. Poudarek je bil na skupni nabavi brezpilotnih letalnikov RS in Črne gore. V sklopu skupne nabave sta se državi dogovorili tudi za sodelovanje na področju vojaškega izvidovanja in opazovanja ter nadzora iz zraka. V Črni gori so bila izvedena tri delovna srečanja državnih sekretarjev, državna sekretarja pa sta se srečala tudi v RS ob robu BSF 2023.

Severna Makedonija

Podpisani program dvostranskega sodelovanja za leto 2023 je obsegal 24 aktivnosti, ki so se nanašale na skupna usposabljanja in izmenjavo izkušenj na različnih obrambno-varnostnih področjih, vključno z razvojem makedonskih zmogljivosti JTAC. V okviru skupnega kontingenta se je v letu 2023 nadaljevalo tudi sodelovanje v Natovi misiji v Latviji, kateremu se je poleg Črne gore pridružila še Severna Makedonija. Minister za obrambo RS je bil na uradnem obisku v Severni Makedoniji, v Ljubljani pa se je srečal z novim veleposlanikom Severne Makedonije v RS. Podpisan je bil nov Sporazum med vladama obeh držav o sodelovanju na obrambnem področju.

Kosovo

Podpisani program dvostranskega sodelovanja je obsegal 3 aktivnosti. Ministra sta se srečala dvakrat, enkrat ob robu multilateralnega dogodka v tujini ter ob obisku ministra za obrambo RS enote Natove operacije (Kosovo Force – KFOR) na Kosovu. Generalni direktor Direktorata za obrambno politiko Ministrstva za obrambo se je srečal z veleposlanikom Kosova v RS. Predstavniki Ministrstva za obrambo se je na povabilo kosovskega Ministrstva za obrambo udeležil konference 'KSF and Partners Conference'.

Srbija

Srbski minister za obrambo je bil na uradnem obisku v RS, izvedene so bile tudi bilateralne konzultacije na nivoju generalnih direktorjev Direktoratov za obrambno politiko. Podpisani načrt dvostranskega sodelovanja je vključeval 15 aktivnosti, ki so se med drugim nanašale tudi na sodelovanje vojaških muzejev, verifikacijskih centrov ter logistike. Ministrstvo za obrambo je podalo pozitiven odziv Centru za mirovne operacije Generalštaba Vojske Srbije, saj obstaja obojestranski interes za izmenjavo predavateljev/inštruktorjev in izmenjavo izkušenj glede organiziranja tečajev oz. usposabljanj. S 1. februarjem 2023 je v Srbiji mandat nastopil obrambni ataše RS.

Mednarodne operacije in misije

RS kot aktivna in kredibilna članica mednarodne skupnosti s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah na Zahodnem Balkanu prevzema svoj del odgovornosti za vzpostavljanje in ohranjanje miru, varnosti in stabilnosti na tem območju ter podpira nadaljnji razvoj vojaških in obrambno-varnostnih institucij posameznih držav regije. Sodelovanje v Natovi operaciji KFOR na Kosovu je RS v letu 2023 ohranila na prilagojenem obsegu prispevka iz leta 2022. Ob koncu leta 2023 je Slovenska vojska na Kosovu delovala s približno 100-članskim kontingentom. Vanj so bili vključeni tudi štirje civilni funkcionalni strokovnjaki na treh pozicijah, ki so delovali v poveljstvu KFOR ter Natovi skupini za svetovanje in povezavo v Prištini. Marca 2023 se je RS pridružila misiji OZN na Kosovu (United Nations Mission in Kosovo – UNMIK), s popolnitvijo delovnega mesta glavnega vojaškega častnika za povezavo. RS je sodelovala v operaciji Evropske unije (European Union Force Bosnia and Herzegovina – EUFOR Althea) v BiH s približno 20 pripadniki Slovenske vojske. Novembra 2023 je Varnostni svet OZN operaciji EUFOR Althea podaljšal mandat za obdobje enega leta. Na območju delovanja slovenske skupine za povezovanje in opazovanje (Liaison and Observation Team) oziroma t. i. LOT hiše Banja Luka II, se je v letih 2022 in 2023 pričelo z izvedbo dveh pilotnih projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja v podporo lokalnemu prebivalstvu na temo pomoči občinam na področju priprave evropskih in drugih mednarodnih projektov ter prve pomoči. Prvi projekt se je v letu 2022 zaključil, drugi projekt na temo prve pomoči pa se je izvajal do konca leta 2023. Hkrati je RS

prisotnost ohranila tudi v zavezniških povezovalno-svetovalnih strukturah na Zahodnem Balkanu in sicer v Natovem poveljstvu v Sarajevu, kjer je bila v 2023 izvedena prva napotitev civilnih funkcionalnih strokovnjakov, ter Natovi vojaški pisarni za povezavo v Beogradu.

Večstransko sodelovanje

Pobuda za sodelovanje obrambnih ministrstev Jugovzhodne Evrope

RS je tudi v letu 2023 v Pobudi za sodelovanje obrambnih ministrstev Jugovzhodne Evrope (SEDM) zagovarjala nadaljevanje dela na skupnih projektih ter krepitev konkretnega sodelovanja z vidika pospeševanja procesa evroatlantskih integracij v skladu z aspiracijami posamezne države članice SEDM. Predsedovanje pobudi je z julijem 2023 za dve leti prevzela Romunija, ministrsko srečanje pa je potekalo v Ankari, Turčija. Države članice so na ministrskem srečanju potrdile Moldavijo kot članico Pobude. Namestnik načelnika Generalštaba Slovenske vojske se je udeležil konference namestnikov načelnikov generalštabov iniciative SEDM, ki je potekala v Rimu.

Jadranska listina

Pobudi Jadranska listina (A-5) je v 2023 predsedovala Severna Makedonija. RS je nadaljevala z udeležbo na sestankih na podlagi vabil predsedujoče države in sicer enkrat na srečanju ministrov za obrambo ter dvakrat na srečanju generalnih direktorjev Direktoratov za obrambno politiko. Na srečanjih je RS konsistentno podpirala okrepljeno regionalno sodelovanje, s ciljem doseganja evroatlantskih aspiracij sodelujočih držav. Sporočala je, da ostaja zavezana stabilnosti in varnosti v regiji, tudi s svojo prisotnostjo v KFOR in EUFOR Althea. Slovenija je izražala podporo tesnemu angažmaju EU in Nata v regiji. Izpostavljala je potrebo po sodelovanju in reševanju odprtih vprašanj ter reformah v regiji. Poudarjala je tudi pomen NATO-EU sodelovanja v regiji na področju krepitve odpornosti, opozarjala na vlogo tretjih akterjev in kibernetско-hibridne grožnje ter dezinformacije. Delegacija Slovenske vojske se je udeležila konference načelnikov generalštabov iniciative A-5, ki je potekala v Skopju.

Pobuda za obrambno sodelovanje držav srednje Evrope

V letu 2023 je pobudi predsedovala Češka republika, ki je bila zelo aktivna in je spodbujala tako poglobitev kot razširitev sodelovanja. Potekale so tudi serije delavnic na direktorski, delovni in akademski ravni. Večine dogodkov, vključno s srečanji obrambnih ministrov in direktorjev za obrambno politiko, so se udeležile tudi države Zahodnega Balkana.

Balkanske zdravstvene namenske sile

V letu 2023 je RS nadaljevala z vlogo nosilne države Balkanske zdravstvene namenske sile. Nadaljevale so se udeležbe na različnih tečajih pod okriljem Balkanske zdravstvene namenske sile. Leto 2023 je bilo prelomno, saj je prvič prišlo do poskusa aktivacije, tako v primeru februarskega potresa v Turčiji, kot v primeru avgustovskih poplav v RS. Aktivacija se ni izvedla, saj so se prizadete države zahvalile za ponujeno pomoč, vendar je niso potrebovale. Pričelo se je izvajanje projekta krepitve zdravstvenih zmogljivosti Balkanske zdravstvene namenske sile skozi projekt Evropskega mirovnega instrumenta. Projekt, ki je vreden 6 milijonov EUR in ga je predlagalo Ministrstvo za obrambo, upravlja Ustanova za krepitev človekove varnosti (ITF).

Večstransko sodelovanje v okviru NATO in EU

NATO je dejavnik stabilnosti preko držav iz regije, ki so že članice zavezništva. V kontekstu stabilizacije regije je za RS pomembna krepitev sodelovanja Nata z vsemi državami regije. RS je nadaljevala z udejstvovanjem na relevantnih konferencah in projektih v državah Zahodnega Balkana in v tretjih državah s področja vključevanja v evroatlantske povezave. Podpirala je celovit in uravnotežen pristop in izpostavljala pomen nadaljnje krepitve sinergičnega in koordiniranega sodelovanja Nata in EU v regiji. Na Vrhu Nata v Madridu so zaveznice potrdile prilagojen paket podpore za BiH (Tailored Support to Bosnia and Hercegovina). Na politični ravni je poudarek na krepitvi institucij BiH z namenom povečanja obrambnih in varnostnih zmogljivosti in odpornosti. Na

praktični ravni se bo nadaljevala pomoč skozi obstoječe programe in mehanizme sodelovanja, predvsem na področjih kriznega upravljanja, boja proti terorizmu, zaščiti informacij s stopnjo tajnosti ter kibernetiki varnosti. V sklopu Natove Pobude za izgradnjo obrambnih zmogljivosti (Defence Capability Building – DCB) je na podlagi vladne odločitve RS prevzela vlogo vodilne države za projekt Vojaške policije v okviru DCB BiH. S projektom se bo BiH podprlo z nabavo, uvedbo v uporabo in vzdrževanjem štirih specialnih vozil za vod Vojaške policije. V letu 2023 sta bila izvedena dva obiska ekspertnih skupin, pripravljena je bila analiza potreb in izdelan implementacijski načrt ter izvedena predstavitev Vojaške policije Slovenske vojske ekspertni skupini BiH v RS. Podpis pogodbe ter dobava (primopredaja) specialnih vozil in usposabljanja so predvideni v letu 2024. V okviru Evropskega mirovnega instrumenta na področju Zahodnega Balkana trenutno poteka projekt o ukrepu pomoči za podporo razvoju zmogljivosti oboroženih sil BiH, projekt za krepitev zmogljivosti Balkanske zdravstvene namenske sile ter ukrep pomoči v korist povečanja zmogljivosti vojske Severne Makedonije. Dodatno se je v letu 2023 začel pregled dveh projektov za Zahodni Balkan, ki bi bila lahko financirana preko Evropskega mirovnega instrumenta, in sicer Obrambna in varnostna akademija Zahodnega Balkana v Črni gori, ki ji je RS v okviru pobude obrambnega sodelovanja držav Srednje Evrope že izrekla podporo. Drugi predlog projekta pa obsega pomoč Črni gori pri upravljanju z zalogami konvencionalnega streliva (protipožarna zaščita skladišč, nadgradnja varnostne infrastrukture in vzpostavitev sistema za sodobno in vzdržno upravljanje s strelivom).

6.2. Krepitev sodelovanja na področju varstva pred nesrečami

Dvostransko sodelovanje in nudenje reševalne pomoči ob naravnih in drugih nesrečah

Albanija

S strani Odbora za zunanjo politiko je bil v 2023 potrjen dvostranski sporazum med Vlado RS in Svetom ministrov Republike Albanije o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sporazum bo podpisan ob prihodnjem dvostranskem srečanju ministrov za obrambo v 2024.

Uprava RS za zaščito in reševanje je od 25. do 27. junija 2023 gostila 4-člansko delegacijo albanske Agencije za civilno zaščito, Ministrstva za obrambo. Albanska stran se je zaradi prenovе njihovega sistema seznanila s slovenskim sistemom varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, zakonodajo, njegovim delovanjem na državni in lokalni ravni, programi usposabljanj, logističnim centrom ter delovanjem poklicnih in prostovoljnih gasilskih enot.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo in EU projektov (več spodaj).

Bosna in Hercegovina

BiH je RS preko mehanizma Unije na področju civilne zaščite (Union Civil Protection Mechanism – UCPM) zagotovila pomoč ob poplavah (prvo nudenje pomoči BiH preko UCPM) v obliki 6 bagrov. Enoto je sestavljalo 26 oseb, 20 vozil in 6 bagrov. Prvi del enote iz Republike Srbije (12 oseb, 9 vozil in 2 bagra) je v RS, Rečico ob Savinji, prispel 11. avgusta 2023 in pričel z delovanjem 12. avgusta 2023. Drugi del enote iz Federacije BiH (14 oseb, 11 vozil, 4 bagri) je v RS, Rečico ob Savinji, prispel 12. avgusta in je 13. avgusta začel aktivnosti odstranjevanja naplavin. Del enote (Federacija BiH) je aktivnosti v RS zaključil 26. avgusta 2023, del (Republika Srbija) pa 31. avgusta 2023. Dodatno je BiH RS preko dvostranskega sodelovanja zagotovila 2 vojaška bagra in 10 vojakov, delovali so od 11. do 8. septembra 2023 na Koroškem (Mežica in Prevalje).

17. avgusta 2023 je na obisk prispela delegacija BiH pod vodstvom dr. Radislava Jovičića, pomočnika ministra ministrstva za varnost. Delegacija si je 18. avgusta ogledala enoti BiH s 6 bagri na terenu ter

namestitveno bazo Rečica ob Savinji, izveden je bil tudi sestanek s predstavniki Uprave RS za zaščito in reševanje.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo.

Črna gora

Uprava RS za zaščito in reševanje je od 9. do 13. oktobra 2023 v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje usposabljala gasilce črnogorskega podjetja Monteput za posredovanje ob notranjih požarih ter v predorih.

Aktivnosti so potekale v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo in EU projektov.

Kosovo

Državni Zbor je sprejel Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado RS in Vlado Republike Kosovo o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Od 13. do 15. novembra 2023 je 4-članska delegacija obiskala Mednarodni izobraževalni center za iskanje in reševanje Kosovo (Kosovo Search and Rescue International Training Centre). Namen obiska je bil ogled zmogljivosti centra ter vadbenih objektov ter izmenjava znanj in izkušenj na področju usposabljanja enot za zaščito in reševanje. Izražen je bil obojestranski interes po nadaljnjem sodelovanju, slovenska delegacija je prejela vabilo, da se v usposabljanja v obiskanem centru udeležijo slovenski vodniki reševalnih psov in tehnični reševalci. Kosovska stran je pripravljena deliti svoje znanje in izkušnje tudi pri izgradnji ruševinskega poligona v RS.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru EU projektov.

Severna Makedonija

Severna Makedonija je RS zagotovila dvostransko pomoč ob poplavah v obliki 100-članske enote vojske Severne Makedonije. Enota je v RS, v Zgornji Savinjski dolini (Nazarje, Mozirje) delovala od 10. do 26. avgusta 2023.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo in EU projektov.

Srbija

Srbija je RS zagotovila dvostransko pomoč ob poplavah v obliki 2 helikopterjev, ki sta v RS delovala od 10. do 18. avgusta 2023. Zagotovila je tudi 56-člansko enoto srbske vojske, ki je v RS, na Koroškem (Mežica, Prevalje) delovala od 10. do 23. avgusta 2023.

Aktivnosti so potekale tudi v okviru Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo in EU projektov.

Sodelovanje v regionalnih pobudah

Sodelovanje v regionalni pobudi Pobuda za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe - DPPI SEE): Izvedena sta bila 2 redna sestanka generalnih direktorjev članic pobude. 45. sestanek je potekal od 31. maja do 1. junija 2023 v Sarajevu. 46. sestanek je potekal od 27. do 28. novembra 2023 v Podgorici.

Program usposabljanja za varstvo pred nesrečami za leto 2023 (*Disaster Management Training Program - DMTP*) z udeležbo predstavnikov iz RS, je bil izveden, kot sledi:

- 6.-8. marec 2023, BiH: Prva načrtovalska konferenca za praktično vajo DPPI FLEX 2023,
- 31. marec 2023, BiH: Sestanek skupine za ocene tveganj,
- 11.-13. april 2023, BiH: Delavnica na temo gašenja požarov v naravnem okolju iz zraka,
- 3.-5. maj 2023, Albanija: Delavnica na temo upoštevanja mednarodnih standardov SPHERE,
- 9.-10. maj 2023, Črna gora: Delavnica na temo urejenosti področja preprečevanja in gašenja požarov v naravnem okolju,
- 20.-22. junij 2023, BiH: Druga načrtovalska konferenca za praktično vajo DPPI FLEX 2023,
- 1.-3. julij 2023, Hrvaška: delavnica na temo upravljanja dronov,
- 18.-20. september 2023: zaključna načrtovalska konferenca za praktično vajo DPPI FLEX 2023,
- 3.-5. oktober 2023, Bolgarija: ogled praktične EU vaje za module, scenarij potresa,
- 23.-27. oktober 2023, BiH: praktična vaja DPPI FLEX 2023 s scenarijem poplav,
- 31. oktober-1. november 2023, Srbija: Delavnica na temo sprejema mednarodne pomoči ob nesrečah,
- 14.-16. november 2023, RS: Delavnica na temo psihosocialne pomoči reševalcem.

Iz sredstev pobude DPPI SEE so bile so-financirane tudi udeležbe na nekaterih drugih mednarodnih dogodkih s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

V skladu z Memorandumom o soglasju za institucionalni okvir je Uprava RS za zaščito in reševanje za delovanje DPPI SEE v letu 2023 kot letni prispevek namenila 25.000 EUR.

Decembra je bil objavljen razpis za novo vodjo sekretariata DPPI SEE.

Projekt Podpora EU varstvu pred poplavami in požari v naravnem okolju na Zahodnem Balkanu in v Turčiji (IPA FLOODS & FOREST FIRES)

Države upravičenke projekta so Albanija, BiH, Črna gora, Kosovo, Severna Makedonija, Srbija in Turčija. V konzorciju za izvedbo projekta Uprava RS za zaščito in reševanje sodeluje z italijanskim Oddelkom za civilno zaščito, italijansko raziskovalno agencijo CIMA, švedsko Agencijo za zaščito in pripravljenost ter romunskim Generalnim inšpektoratom za izredne situacije. Splošni cilj programa IPA FLOODS & FOREST FIRES je spodbujati regionalno sodelovanje in izmenjavo dobrih praks z namenom približevanja zakonodaje držav upravičenk pravnemu redu EU ter postopnemu vključevanju v mehanizem Unije na področju civilne zaščite.

Aktivnosti IPA FLOODS & FOREST FIRES:

- 15.-18. maj 2023, RS: operativno usposabljanje gasilcev iz Srbije za gašenje požarov v naravnem okolju.
- 4.-7. september 2023, RS: operativno usposabljanje gasilcev iz Severne Makedonije za gašenje požarov v naravnem okolju.
- 18.-20. september 2023, BiH: operativno usposabljanje gasilcev iz BiH za gašenje požarov v naravnem okolju.

Projekt Varni in enakopravni ob nesrečah

Projekt se je začel 1. januarja 2022 in se je zaključil konec leta 2023. Poleg Uprave RS za zaščito in reševanje konzorcij sestavljata še Ministrstvo za notranje zadeve, Civilna zaščita Hrvaške (vodilni partner) in Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za izredne situacije, Črne gore. Namen projekta je okrepiti zavedanje o potrebah invalidov ob naravnih in drugih nesrečah in okrepiti prizadevanja za prilagoditev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva njihovim potrebam.

Aktivnosti projekta:

- 19.-20. april 2023, Hrvaška: teoretična vaja,
- 14.-15. junij 2023, Hrvaška: praktična vaja.

6.3. Krepitev sodelovanja na področju notranjih zadev

Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) z državami Zahodnega Balkana sodeluje skladno s sprejetimi Smernicami za delovanje RS do Zahodnega Balkana in sprejetimi strokovnimi prioritetami, ob upoštevanju širitvene strategije EU za Zahodni Balkan. Aktivnosti v letu 2023 so potekale na bilateralnem in regionalnem nivoju in so bile predhodno usklajene z državami prejemnicami pomoči.

Največji del regionalnih aktivnosti poteka v okviru Brdo procesa. MNZ je aprila organiziralo 11. neformalno srečanje ministrov za notranje zadeve Brdo procesa. Bilateralno sodelovanje je potekalo predvsem z BiH ter Severno Makedonijo. Srečanje je bilo še posebej namenjeno krepitvi sodelovanja v boju proti tihotapljenju migrantov in pri vračanju oseb, ki niso upravičene do mednarodne zaščite. Policijski atašeji so v 2023 delovali na veleposlaništvih v BiH, Severni Makedoniji in Srbiji. MNZ se aktivno vključuje v reševanje problematike, povezane s povečanim migracijskim tokom. V 2023 je Slovenija na makedonsko-grško mejo v treh skupinah napotila 18 policistov. Na podlagi dvostranskega protokola med policijama je Slovenija od 2016 v Severno Makedonijo tako napotila 74 skupin, skupaj 458 policistov. Po vzpostavitvi misije Frontex v Severni Makedoniji, 19. aprila 2023, so policisti napoteni na podlagi spremenjenega pravnega okvira. V 2023 so bili policisti v operativne aktivnosti Frontexa tako napoteni v Srbijo, Severno Makedonijo, Črno goro in Albanijo. Sodelovali so v misiji EULEX Kosovo in misiji UNMIK Kosovo.

Brdo proces

11. neformalno srečanje ministrov za notranje zadeve Brdo procesa je potekalo 3. in 4. aprila 2023 v Portorožu. Udeležili so se ga ministri za notranje zadeve in drugi visoki predstavniki članic Brdo procesa, Avstrije, Italije in Madžarske, institucij EU ter mednarodnih in regionalnih organizacij. Srečanje je bilo namenjeno razpravi o aktualnih izzivih na področju notranje varnosti in migracij, še posebej krepitvi sodelovanja v boju proti tihotapljenju migrantov in pri vračanju oseb, ki niso upravičene do mednarodne zaščite. Ministri so se seznanili tudi z aktivnostmi, ki potekajo na podlagi predhodnih odločitev notranjih ministrov Brdo procesa, še posebej z aktivnostmi v okviru neformalne mreže nacionalnih koordinatorjev za boj proti trgovini z ljudmi jugovzhodne Evrope in mreže strokovnjakov – preiskovalcev spolnih zlorab otrok prek spleta.

V okviru mreže nacionalnih koordinatorjev za boj proti trgovini z ljudmi so potekale redne aktivnosti. Majsko srečanje je bilo namenjeno razpravi o trenutnih trendih in izzivih v regiji. Pregledali so tudi izvajanje strateškega dokumenta mreže za obdobje 2020–2024 ter določili oblike sodelovanja in prednostne naloge v prihodnjem obdobju, podprli so pripravo nove strategije za naslednje petletno obdobje, pri čemer so se strinjali, da je potrebno še okrepiti aktivnosti glede uporabe sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj trgovine z ljudmi.

Drugo regijsko sodelovanje je potekalo predvsem v okviru Sekretariata konvencije o policijskem sodelovanju in z Mednarodnim centrom za razvoj migracijske politike. MNZ je sodelovalo tudi z mednarodnimi organizacijami za varstvo pravic migrantov oziroma beguncev (UNHCR, IOM, UNICEF, Svet Evrope) v okviru njihovih aktivnosti na področju Zahodnega Balkana, ki so povezane s problematiko povečanega migracijskega toka.

Bilateralno sodelovanje

Bilateralno sodelovanje je zelo pomembna in učinkovita oblika sodelovanja med državami. V skladu s sprejetimi prioritetami RS MNZ posveča še posebno pozornost bilateralnemu sodelovanju z državami

Zahodnega Balkana, tako projektom s področja migracij in azila, kot tudi prenosu znanj in izkušenj na področju dela policije.

Albanija

V operativne aktivnosti agencije Frontex je bilo napoteno osem slovenskih policistov (dve dolgoročni in šest kratkoročnih napotitev).

Bosna in Hercegovina

Sodelovanje z Ministrstvom za varnost BiH je zelo dobro. K dobremu sodelovanju z institucijami na področju varnosti v BiH je prispevalo tudi delovanje policijskega atašeeja na veleposlaništvu v Sarajevu. Minister Poklukar se je trikrat srečal z ministrom za varnost Nešićem, 3. marca ob robu neformalnega srečanja ministrov za notranje zadeve Brdo-Brijuni procesa, 2. junija v Sarajevu in 7. novembra v Ljubljani. Dobro je potekalo sodelovanje strokovnjakov, tako v obliki strokovnih obiskov in delavnic kot tudi skupnih usposabljanj. Strokovnjaki iz BiH so se v Gotenici udeležili usposabljanja s področja boja proti trgovini z ljudmi in obiskali Nacionalni forenzični laboratorji. Sodelovanje in izmenjava izkušenj sta potekala tudi na področju šolanja službenih psov, dela policijskega orkestra in prevajalske službe, vzpostavitve sistema za izmenjavo podatkov o o letalskih potnikih in implementacije sistema za avtomatsko identifikacijo prstnih odtisov (Automated Fingerprint Identification System – AFIS).

Črna gora

Generalni direktor policije mag. Jušić se je septembra, ob robu konference evropskih policijskih šefov, sestal z vršilcem dolžnosti direktorja urada policije Črne gore Terzićem. Strokovnjak Direktorata za migracije je decembra v Budvi s predstavitvijo dobrih slovenskih praks sodeloval pri izvedbi delavnice Agencije EU za azil, EUAA, o kontingentnem načrtu. V operativne aktivnosti agencije Frontex so bili napoteni štirje slovenski policisti (kratkoročne napotitve).

Kosovo

Minister Poklukar se je 3. marca, ob robu neformalnega srečanja ministrov za notranje zadeve Brdo-Brijuni procesa, srečal z ministrom za notranje zadeve Sveclo, 19. maja pa je sprejel skupno delegacijo Odbora za varnostne in obrambne zadeve in Odbora za nadzor obveščevalne agencije Kosova Skupščine Republike Kosovo. V okviru Agencije EU za azil regionalnega programa za krepitev azilnega in sprejemnega sistema je bila maja na študijskem obisku delegacija različnih kosovskih institucij. V 2023 so v misiji EULEX Kosovo sodelovali 4 slovenski policisti in v misiji UNMIK Kosovo 2 slovenska policista.

Severna Makedonija

Sodelovanje s Severno Makedonijo je potekalo zelo dobro, k temu je prispevalo delovanje policijskega atašeeja na veleposlaništvu v Skopju. Minister Poklukar se je trikrat srečal z ministrom za notranje zadeve Spasovskim, 3. marca ob robu neformalnega srečanja ministrov za notranje zadeve Brdo-Brijuni procesa, 7. maja na Ohridu in 25. septembra v Ljubljani, ko sta podpisala Memoranduma o sodelovanju pri nujenju razvojne pomoči med Ministrstvom za notranje zadeve RS in Ministrstvom za notranje zadeve Republike Severne Makedonije. Državna sekretarka Heferle je bila 27. novembra na obisku v Skopju, ko je bila predana donacija sestavnih in nadomestnih delov za helikopter v višini 272.000 EUR, ki bo prispevala h krepitvi opravljanja delovnih nalog policije, vključno z nalogami reševanja oseb. Generalni direktor policije mag. Jušić se je septembra, ob robu konference evropskih policijskih šefov, sestal z direktorjem Urada za javno varnost Sašem Tasevskim. Strokovnjaki Ministrstva za notranje zadeve in Policije so sodelovali pri izvajanju IPA projekta 'Krepitev vladavine prava v Severni Makedoniji'. Preko Centra za evropsko prihodnost (CEP) se je nadaljevala izvedba projekta Pomoč pri poglavju 24 - finančne preiskave, pri katerem sodelujejo strokovnjaki slovenske policije. Strokovnjaki slovenske policije so sodelovali pri izvedbi usposabljanj makedonske helikopterske enote, na področju varovanja pa sta bili izvedeni dve delavnici in študijski obisk. V 2023 je RS na makedonsko-grško mejo v treh skupinah napotila 18 policistov. Po vzpostavitvi misije Frontex

v Severni Makedonije je tam delovalo 14 slovenskih policistov (3 dolgoročne in 11 kratkoročnih napotitev).

Srbija

Sodelovanje s Srbijo je potekalo dobro, k temu je prispevalo delovanje policijskega atašeeja na veleposlaništvu v Beogradu. Junija sta se dva predstavnika Srbije udeležila praktičnega dela kriminalističnega tečaja v Gotenici. Marca so bili strokovnjaki srbskega Ministrstva za javno upravo in lokalno samoupravo na študijskem obisku na Ministrstva za notranje zadeve in se seznanili z naprednimi rešitvami vodenja matičnega registra. V operativne aktivnosti agencije Frontex je bilo napoteno 22 slovenskih policistov (dve dolgoročni in dvajset kratkoročnih napotitev).

6.4. Krepitev sodelovanja na področju pravosodja

Ministrstvo za pravosodje (MP), vključno z vsemi deležniki pravosodja, se je v skladu z možnostmi odzvalo na prejete pobude sodelovanja s strani držav Zahodnega Balkana.

Prav tako so okrožna državna tožilstva ter Specializirano državno tožilstvo RS v letu 2023 večkrat sodelovali z različnimi državami Zahodnega Balkana v obliki zaprosil za mednarodno pravno pomoč. Sodelovanje poteka na podlagi bilateralnih sporazumov, ki jih ima RS sklenjene z nekaterimi od teh držav. Kjer takšnega dogovora ni, sodelovanje poteka na podlagi drugih mednarodnih pogodb ali pa na podlagi načela reciprocitete. Sodelovanje v Evropski pravosodni mreži prinaša prednost lažjega dostopa do mrež s področja držav Zahodnega Balkana. Evropska pravosodna mreža posebno pozornost namenja sodelovanju z državami Zahodnega Balkana, zaradi česar je vsako leto vsaj en sestanek na sedežu Agencije EU za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah, Eurojust, namenjen prav tej temi, ki se ga udeležijo predstavniki iz navedenih držav in kjer se rešujejo odprta vprašanja v zvezi s sodelovanjem. Vsakič se tega sestanka udeleži vsaj ena kontaktna točka iz RS, ki slovenske kontaktne točke nato na nacionalnih sestankih obvešča o sklepih in novostih s tega področja.

Albanija

Parlament Republike Albanije je 27. novembra gostil posebno plenarno zasedanje v obliki konference, s katero je obeležil 25 let albanske ustave. Med izbranimi tujimi gosti in govorniki je natopil predsednik slovenskega Ustavnega sodišča, ki je na dogodku nastopil s prispevkom 'Constitutional Judice and Disruptive Realities'.

Bosna in Hercegovina

Delegacija pod vodstvom državnega sekretarja na MP se je 17. oktobra 2023 sestala z namestnikom pravosodnega ministra Republike BiH na delovnem srečanju v Sarajevu glede pridobivanja lastninske pravice na nepremičninah na podlagi vzajemnosti.

Sodelovanje je potekalo v okviru Vrhovnega državnega tožilstva RS. Septembra 2023 je bil Generalni državni tožilec RS z delegacijo na uradnem obisku Tožilstva BiH. Sestali so se z glavnim tožilcem Tožilstva BiH in njegovimi najožjimi sodelavci ter se udeležili pete Mednarodne konference z naslovom: 'Trideset let od ustanovitve Mednarodnega kazenskega sodišča za nekdanjo Jugoslavijo (ICTY) - Zapuščina in prihodnji izzivi'.

Med Tožilstvom BiH in Specializiranim državnim tožilstvom RS je delo potekalo v okviru skupne preiskovalne skupine (joint investigation team), znotraj katere so operativno sodelovali na koordinacijskih sestankih in uspešno realizirali istočasne hišne preiskave ter pripor v obeh državah za kazniva dejanja zoper gospodarstvo in pranja denarja.

Črna gora

V okviru usposabljanja na področju kibernetске kriminalitete je predstavnik MP 6. oktobra 2023 v Podgorici sodeloval s predavanjem na temo finančne preiskave in kibernetiskega kriminala.

V septembru in novembru 2023 je uslužbenec Vrhovnega sodišča RS kot kratkoročni nacionalni ekspert prek avstrijske Agencije za ekonomsko sodelovanje in razvoj z Dunaja sodeloval pri projektu EU Support to the Rule of Law in Montenegro (EUROL 3). Projekt je namenjen predpristopnim aktivnostim Republike Črne gore pri izpolnjevanju pogojev iz Poglavij 23 in 24. Gre za doseganje konkretnih rezultatov v okviru pravosodne reforme in boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu.

Sodelovanje je bilo usmerjeno v:

- pripravo analiz o učinkovitosti in uspešnosti pravosodnih institucij,
- oceno izzivov, povezanih z učinkovitostjo sodišč in tožilstev,
- pripravo priporočil za izboljšanje učinkovitosti dela, vključno s predlogi za izboljšanje sistema poročanja z dodatnimi analitičnimi kazalniki, ter
- predstavitev dobrih praks nacionalnih pravosodnih sistemov s poudarkom na dobrih praksah slovenskih sodišč.

V novembru 2023 je uslužbenka sodišča sodelovala pri istem projektu. Udeležencem je predstavila projekt prenove poslovnih procesov, ki je bil razvit v RS in poimenovan Triaža. Projekt je predstavljal temelj odprave sodnih zaostankov v letu 2012 na gospodarskem oddelku Okrožnega sodišča v Ljubljani. Poleg tega je ob priliki obiska v Podgorici sodelovala pri podajanju možnih rešitev glede upravnega sodstva. V Črni gori se namreč soočajo z velikim številom nerešenih zadev v upravnih postopkih, ki vsi izvirajo iz podobne dejanske in pravne podlage. Iskali so možne rešitve v okviru obstoječih procesnih zakonodaj.

Sodelovanje je potekalo v okviru Vrhovnega državnega tožilstva RS. Generalni državni tožilec RS se je v maju 2023 udeležil konference generalnih državnih tožilcev držav Zahodnega Balkana v Črni gori, v sklopu katere je bil podpisan Memorandum o sodelovanju na področju odnosov z javnostmi. Memorandum predvideva možnost neposredne izmenjave informacij med službami za odnose z javnostmi na državnih tožilstvih. Nadalje je junija 2023 vodja Specializiranega državnega tožilstva RS sodelovala na Usposabljanju varnostnih organov Črne gore s področja izvajanja prikritih preiskovalnih ukrepov (Budva, Črna gora) ter v oktobru 2023 na sestanku s tožilci iz tožilstev za boj proti organiziranemu kriminalu iz Črne gore, BiH, Republike Srbije in Republike Hrvaške.

Vodja Posebnega oddelka Specializiranega državnega tožilstva RS in policist Posebnega oddelka sta se novembra 2023 na povabilo Pisarne Sveta Evrope v Podgorici udeležila okrogle mize na temo `Sodelovanje med policijo in državnim tožilstvom v zadevah zlorabe prisilnih sredstev policije`, kjer sta predstavila delo in organiziranost Posebnega oddelka Specializiranega državnega tožilstva RS.

Društvo državnih tožilcev Črne gore in Društvo državnih tožilcev RS sta v aprilu 2023 podpisala sporazum o sodelovanju, katerega namen je izboljšanje sodelovanja na področju izmenjave znanj in strokovnih izkušenj, zagotavljanje podpore državnim tožilcem v RS in Črni gori ter uveljavljanje načela pravne države ter neodvisnosti, avtonomnosti in odgovornosti državnih tožilcev.

Kosovo

Na podlagi pobude MP je Državni zbor RS na seji dne 19. decembra 2023 sprejel Zakon o ratifikaciji Pogodbe med RS in Republiko Kosovo o izročitvi; Zakon o ratifikaciji Pogodbe med RS in Republiko Kosovo o medsebojnem izvrševanju sodnih odločb v kazenskih zadevah in Zakon o ratifikaciji Pogodbe med RS in Republiko Kosovo o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah (vse v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe, št. 13/23). Ker je navedene pogodbe že prej ratificirala kosovska stran, bodo začele veljati prvi dan naslednjega meseca po datumu prejema pisnega uradnega obvestila RS, predvidoma 1. februarja 2024.

Srbija

Predsednik Ustavnega sodišča RS se je v novembru 2023 v Beogradu udeležil slovesnosti in mednarodne konference ob 60-letnici Ustavnega sodišča Republike Srbije.

Sodniki in drugi zaposleni na Vrhovnem sodišču RS so v preteklem letu z državami Zahodnega Balkana sodelovali na več področjih.

Maja 2023 sta predsednik Vrhovnega sodišča RS in vodja Sektorja za analize sodelovala na letnem posvetu srbskih sodnikov v Vrnjački banji v Republiki Srbiji.

Sodelovanje je potekalo v okviru Vrhovnega državnega tožilstva RS. Vodja Specializiranega državnega tožilstva RS je februarja 2023 sodelovala na Stalni konferenci tožilstev za pregon organiziranega kriminala v zvezi z uveljavitvijo Deklaracije o nameri (Declaration of intent), podpisane maja 2016 v Beogradu.

Severna Makedonija

Novembra 2023 sta predsednik Vrhovnega sodišča RS in direktor Centra za informatiko nastopila kot predavatelja na dogodku v severni Makedoniji, namenjenemu vprašanju digitalizacije pravosodja ('Global Summit for Digitalisation of Courts – Strengthening the Judiciary – Contemporary Trends in the digitalisation of Justice in the EU – Chapter 23').

Okrožna državna tožilka Specializiranega državnega tožilstva RS sodeluje s Severno Makedonijo pri izvajanju projekta mednarodnega dvostranskega sodelovanja med RS in Severno Makedonijo 'Makedonija – Pomoč pri približevanju EU v poglavju 24 – finančne preiskave'. Državna tožilka se je v juniju 2023 udeležila operativnih sestankov s predstavniki tožilstva, policije in carine Severne Makedonije, julija 2023 je svetovala in pomagala pri uvedbi in izvedbi prvih finančnih preiskav z zaznamim večjim obsegom premoženja nezakonitega izvora, ki se bodo izvajale kot razširjena konfiskacija po makedonskem zakonu o kazenskem postopku. Novembra 2023 je sledil ponovni sestanek in spremljanje napredka pri uvedenih finančnih preiskavah. Pri tem je državna tožilka posebej izpostavila, da so se v obdobju izvajanja projekta zgodili pomembni premiki v želeno smer.

Okrožni državni tožilec Specializiranega državnega tožilstva RS se je v okviru istega projekta udeležil delovnega obiska v Skopju in Dojranu, ki je potekal v decembru 2023. V Skopju so bila izvedena posvetovanja z Osnovnim tožilstvom iz Skopja, Finančno policijo Republike Severne Makedonije, Carino Republike Severne Makedonije in z njihovo policijo glede odprtih konkretnih finančnih preiskav. V Dojranu je potekala delavnica na temo finančnih preiskav po modelu ADKAR.

6.5. *Krepitev sodelovanja na področju javne uprave, informacijske varnosti, digitalne preobrazbe in varovanja tajnih podatkov*

Marca 2023 je bil izveden povratni obisk predstavnic Ministrstva za javno upravo na Nacionalni akademiji za javno upravo Srbije, ki je priredila poseben dogodek ob 5. obletnici svojega delovanja. Posebni bilateralni sestanek je bil namenjen podrobnejši seznaitvi z njihovim sistemom akreditacije izvajalcev in izvajalskih institucij, financiranju in lokaciji delovanja, vrsti in obsegu programa usposabljanj, informacijskem sistemu, zagotavljanjem kakovosti in programskem svetu ter organizaciji poslovanja.

V zadnjem tednu septembra 2023 je Ministrstvo za javno upravo gostilo tridnevni obisk predstavnikov javnih uprav z Zahodnega Balkana v organizaciji Regional School of Public Administration (ReSPA), ki si prizadeva za krepitev sodelovanja med državami na Zahodnem Balkanu na področju javne uprave.

Obisk delegacije je bil priložnost za izmenjavo znanja in najboljših praks z vidika oblikovanja, sprejemanja in spremljanja nacionalnih strategij, procesov sodelovanja javnosti, ocene učinkov predlogov in sprejetih predpisov in načrtovanja proračuna. Na obisku so svoje izkušnje poleg Ministrstva za javno upravo delili še MZEZ, Ministrstvo za digitalno preobrazbo in Ministrstvo za finance. S strani Ministrstva za javno upravo so bile predstavljene rešitve za upravljanje s človeškimi viri v slovenskem javnem sektorju, vpeljevanje agilnih metod ter inovativnih pristopov dela v javni upravi, spodbujanja inovacij, izvajanja rednih usposabljanj javnih uslužbencev in implementacije načel boljše zakonodaje v slovensko javno upravo.

Ministrstvo za javno upravo je sodelovalo na srečanju z delegacijo Severne Makedonije, ki jo je v novembru 2023 gostilo Ministrstvo za digitalno preobrazbo. V makedonski delegaciji so bili predstavniki Ministrstva za informacijsko družbo in upravo, predstavniki Generalnega sekretariata Vlade Severne Makedonije in predstavniki njihovega projekta 'Support to State Reorganization'. Ena izmed tem pogovora je bila reorganizacija Vlade RS, zlasti z vidika razdružitve ministrstev, sprememb zakonodajnega okvira, ločitev podpornih služb in sprememb procesov. Ker želijo v Severni Makedoniji izboljšati delovanje informatike, jim je bil predstavljen projekt centralizacije informatike v državni upravi, ki je bil v RS formalno zaključen v letu 2019.

Predstavniki Ministrstva za javno upravo se je v Beogradu 30. novembra in 1. decembra 2023 udeležil sestanka 'Human Resources Management' delovne skupine, ki se srečuje v okviru ReSPA, in sicer na temo zaposlovanja javnih uslužbencev, ocenjevanja javnih uslužbencev in upravljanja s talenti. Udeležili so se ga predstavniki Albanije, Srbije, Črne gore, Severne Makedonije in BiH. Prvi dan je potekala razprava o zaposlitvenih postopkih, kjer so države izmenjale načine izvajanja selekcijskih postopkov in izpostavile prednosti ter slabosti. Drugi dan je razprava tekla o ocenjevanju javnih uslužbencev in upravljanju s talenti. Ugotovljeno je bilo, da v večini držav letna ocena ne vpliva na sam karierni razvoj javnih uslužbencev, kar bi bilo sicer pričakovano in želeno, tudi z vidika upravljanja s talenti. Glede na to, da se z državami, ki sodelujejo v okviru ReSPA srečujemo z zelo podobnimi izzivi, Ministrstvo za javno upravo predlaga, da se v prihodnje sodelovanje z ReSPA okrepi.

Ministrstvo za digitalno preobrazbo (MDP)

MDP je v letu 2023 okrepilo sodelovanje z državami Zahodnega Balkana.

BSF 2023

V okviru Blejskega Strateškega Forum 2023 je MDP 28. avgusta organiziralo srečanje ministrov držav članic EU (RS, Hrvaška) in držav Zahodnega Balkana na temo pospešitve digitalne preobrazbe in okrepitve sodelovanja z regijo. Srečanja so se udeležili ministri in državni sekretarji Hrvaške, BiH, Srbije, Črne gore, Kosova, Severne Makedonije in Albanije. Namen dogodka je bil predstaviti vlogo države pri oblikovanju okolja za učinkovito digitalno preobrazbo družbe, prikazati koristi digitalizacije kot razvojne paradigme ter dobiti vpogled v priložnosti za krepitev sodelovanja v regiji na področju povezanosti, človeških virov, digitalne vključenosti in digitalnih javnih storitev.

Udeleženci srečanja so predstavili primere dobrih praks pri spodbujanju digitalnega napredka in izvajanju koncepta 'Najprej digitalno' ter dosežke in izzive držav Zahodnega Balkana glede na metodologijo Indeksa digitalnega gospodarstva in družbe EU. Velik poudarek ministrskega srečanja je bil tudi na povezovanju in sodelovanju med državami Zahodnega Balkana. Vse sodelujoče države so podprle nadaljnje okrepljeno regionalno sodelovanje na področju digitalnega prehoda. RS in Hrvaška sta državam Zahodnega Balkana zagotovili nadaljnjo pomoč v pristopnih pogajanjih za članstvo v EU na področju digitalne preobrazbe družbe.

6. digitalni vrh Zahodnega Balkana, 4. - 6. oktober 2023

Državna sekretarka dr. Aida Kamišalić Latifić se je v oktobru 2023 udeležila 6. digitalnega vrha Zahodnega Balkana v Sarajevu. Srečanje je bilo namenjeno krepitvi odnosov na digitalnem področju

med državami regije in Evropske unije. Med temami razprav so bile skupna odgovornost za trajnostno gospodarsko rast s pomočjo digitalizacije, spodbujanje inovacij in krepitev poveztljivosti med državami.

Dvodnevnega zasedanja so se udeležili visoki predstavniki vlad in podjetij iz regije in držav Unije, predstavniki mednarodnih organizacij in vodilni strokovnjaki s področja informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Državna sekretarka dr. Aida Kamišalić Latifić se je udeležila razprave o pomenu digitalnega vodenja in upravljanja, katere namen je bil izmenjati izkušnje o vključevanju inovacij v upravljanje ter priložnostih, ki jih digitalizacija odpira za razvoj celotne družbe. Prav tako se je udeležila razprave o digitalnih inovacijah v javnem sektorju s poudarkom na oblikovanju GovTech ekosistema.

Forumski dialog Prespa, Struga, Severna Makedonija, 14. – 16. junij 2023

Ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh se je v Strugi, v Severni Makedoniji, udeležila Forumskega dialoga Prespa 2023. Osrednja tema foruma je bila širitev Evropske unije do leta 2030, namen pa okrepiti sodelovanje v regiji Zahodnega Balkana. Ministrica se je udeležila panela o priložnostih digitalne preobrazbe v državah Zahodnega Balkana.

Ob robu zasedanja Prespa 2023 se je ministrica srečala z Majlindo Bregu, generalno sekretarko Sveta za regionalno sodelovanje (Regional Cooperation Council - RCC) in Albertom Hanijem, generalnim sekretarjem Regionalnega urada za mladinsko sodelovanje (Regional Youth Cooperation Office - RYCO), ki spodbuja spravo in sodelovanje med mladimi v regiji s programi izmenjav. Prav tako se je ministrica v Skopju srečala z Ljupčem Nikolovskim, makedonskim ministrom za kmetijstvo, gozdarstvo in vodno gospodarstvo, s katerim sta govorila o okrepitvi sodelovanja obeh držav na področju digitalizacije kmetijstva.

Severna Makedonija

Aprila 2023 se je ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh srečala s predsednikom Vlade Republike Severne Makedonije dr. Dimitarjem Kovačevskim. Ministrica je predstavila aktivnosti in prednostne naloge RS na področju digitalne preobrazbe in zagotovila pomoč Severni Makedoniji na področju digitalne preobrazbe.

Ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh se je v septembru 2023 v Ljubljani srečala s podpredsednico vlade Severne Makedonije, pristojno za politiko dobrega upravljanja, Slavico Grkovsko. V ospredju srečanja je bila izmenjava izkušenj in dobrih praks s področja uporabe elektronskih osebnih dokumentov in pomoč RS Severni Makedoniji na tem področju.

V oktobru 2023 je na Ministrstvu za digitalno preobrazbo potekal obisk predstavnikov Ministrstva za zdravje Severne Makedonije s ciljem seznanitve z dobrimi praksami in aktivnostmi RS na področju digitalne elektronske identitete in digitalnih storitev.

V novembru 2023 so MDP obiskali predstavniki Ministrstva za informacijsko družbo in upravo ter Generalnega sekretariata Vlade Severne Makedonije z namenom seznanitve s strateškimi cilji in aktivnostmi RS na področju digitalne preobrazbe.

Urad Vlade RS za informacijsko varnost (URSIV)

URSIV je skupaj z MZEZ organiziral 3. zasedanje Steering Committee WB3C v Ljubljani (8. - 9. junij).

Ob BSF 2023 (28. - 29. avgust) se je URSIV sestal z več partnerskimi organizacijami s področja Zahodnega Balkana (iz Srbije in BiH).

V okviru Centra za kibernetiko zmogljivost na Zahodnem Balkanu je URSIV med 21. in 22. novembrom izvedel trening z naslovom 'Training for CISOs of Critical Infrastructure in the Western Balkans'. Treninga se je udeležilo 19 ljudi iz vseh 6 držav Zahodnega Balkana.

URSIV se je 28. novembra udeležil mednarodne konference v Podgorici z naslovom 'Cybersecurity Forwarded: Digital Future of the Western Balkans', kjer je ključno sporočilo URSIV-a bilo, da je dvig ozaveščenosti ključnega pomena za prekinitev poslovnega modela, značilnega za kibernetični kriminal.

28. novembra je URSIV imel posebno bilateralno srečanje s predstavniki Severne Makedonije.

Urad Vlade RS za varovanje tajnih podatkov

V letu 2023 je urad izvedel prvi del regionalnega projekta Dvostranske tehnične pomoči državam Zahodnega Balkana, katerega namen je krepitev pravne podlage za varovanje tajnih podatkov in nivo varovanja tajnih podatkov. Predstavniki urada so v sklopu ekspertnih obiskov v Srbiji in BiH ter obiskov delegacij Srbije in BiH v RS izvedli svetovanje na področjih industrijske varnosti, informacijske varnosti, osebne varnosti, varnostnega osveščanja, organiziranosti registra EU ter varovanja tajnih podatkov v sodnih postopkih. Urad je partnerskim državam pomagal pripraviti predloge rešitev, ki bodo omogočile implementacijo EU pravnega reda s področja varovanja tajnih podatkov v skladu z najboljšo prakso RS.

7. Okrepitev in razvoj prometnih in energetskih povezav ter krepitev sodelovanja na področju okolja in prostora

7.1. Krepitev sodelovanja na področju infrastrukture

Ministrstvo za infrastrukturo (MZI) je v letu 2023 nadaljevalo z dobrim sodelovanjem z državami Zahodnega Balkana, predvsem v okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo (BiH, Črna gora in Srbija), izvajanja Strategije za Jadransko-jonsko regijo (BiH, Črna gora, Srbija, Albanija in Severna Makedonija) ter sodelovanja s Stalnim sekretariatom Prometne skupnosti.

Bilateralno sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

V letu 2023 sta bila organizirana dva bilateralna dogodka s predstavniki držav Zahodnega Balkana na visokem nivoju (minister ali državni sekretar).

3. aprila 2023 je ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek na delovnem obisku gostila srbskega ministra za gradbeništvo, promet in infrastrukturo, Gorana Vesića. Dogovorila sta se, da bosta predlagala ustanovitev skupnega delovnega telesa s Hrvaško, Avstrijo in Italijo, da bi pospešili železniške prevoze. Ministrica Bratušek in srbski minister Vesić sta sklenila, da bodo preverili, kako bi lahko ponovno vzpostavili nočni vlak iz Ljubljane preko Zagreba v Beograd ter kako bi lahko na področju železnic poglobili sodelovanje med Italijo, Avstrijo, Hrvaško, Srbijo in RS. Prav tako sta se dogovorila za ustanovitev skupnega telesa, ki bi pospeševalo in povečalo število prevozov po železniških tirih tako za potnike kot za tovor.

Minister Goran Vesić je predlagal, da bi meddržavno delovno telo usklajevalo dela na rekonstrukcijah železniških prog in pripravljalo vozne rede ter izvajalo druge aktivnosti v smeri zagotavljanja hitrejših železniških povezav na relaciji med Beogradom in Dunajem. Kot je izpostavil minister Vesić, je to pomembno za vse države na tej trasi, saj bi bile povezave boljše, ljudje bi lažje potovali, hitreje bi potekal tudi transport tovara, zato bi bili pozitivni učinki na gospodarstvo. Minister Vesić je izrazil zadovoljstvo, da se RS in Srbija strinjata, da je pri razvoju prometa treba dati poudarek železniškemu

prometu, ki je bolj ekološki in hitrejši ter ga podpira tudi Evropska unija. Kot je izpostavil, je za Srbijo ključnega pomena, da se poveže z Evropo preko koridorjev, ki prečijo RS.

27. julija 2023 je državni sekretar Rajh na MZI gostil kosovskega veleposlanika Valmeta Sadikuja. Tema sestanka je bila prošnja za priznavanje kosovskih vozniških dokumentov. Gre za zadevo, ki se mora uskladiti med Kosovom in EU.

Na strokovnem nivoju so se predstavniki BiH in Srbije v vlogi govorcev udeležili letnega foruma Podonavske strategije (EUSDR) na temo velikih infrastrukturnih projektov v prometu, ki ga je MZI organiziralo na Brdu pri Kranju, 24. oktobra 2023 v okviru predsedovanja EUSDR.

Multilateralno sodelovanje

15. in 16. maja 2023 se je državni sekretar mag. Andrej Rajh v Črni gori udeležil vrha Prometne skupnosti 2023 na temo 'Trajnostne povezave – Močnejše gospodarstvo'. Tema na plenarnem zasedanju je tekla o povezljivosti vzdolž novo vzpostavljenega koridorja vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) Zahodni Balkan – Vzhodno Sredozemlje. Razvoj železniške infrastrukture pomeni modernizacijo povezav, sodobno tehnologijo in napredno povezljivost sektorja, zato so sogovorniki na tokratnem vrhu namenili pozornost pogledom na povezljivosti prometnih sistemov držav Zahodnega Balkana in njihovemu pozicioniranju in povezovanju v okviru TEN-T koridorjev, posebno v luči spremembe Uredbe TEN-T in financiranja njene izvedbe. Drugi dan vrha je bil državni sekretar aktivni udeleženec panela, na katerem so z deležniki razpravljali o prometnih izzivih regije.

Državni sekretar se ob vrhu sestal še z direktorjem Transportne skupnosti g. Matejem Zakojškom. Ob tej priložnosti je izpostavil pomen ponovne vzpostavitve železniškega potniškega prometa na relaciji Ljubljana – Zagreb – Beograd, ki je bil prekinjen leta 2020 iz ekonomskih razlogov. Dodatni udarec k temu je prispevala še pandemija covid-19. Izpostavil je pomen skrajšanja potovalnih časov (potencialno zanimiv nočni vlak).

Sicer pa se je na strokovnem področju nadaljevala koordinacija aktivnosti na področju kopenskega in zračnega prometa v okviru EUSDR ter kopenskega in pomorskega prometa v okviru Jadransko-jonske strategije (EUSAIR), kot tudi spremljanje aktivnosti v povezavi z aktivnostmi stalnega sekretariata Transportne pogodbe med EU in državami Zahodnega Balkana.

TEN-T omrežje: nov Zahodno balkanski – vzhodno mediteranski prometni koridor

18. decembra 2023 sta Evropski parlament in Svet dosegla politični dogovor o revidirani uredbi, na kateri temelji TEN-T omrežje. Sozakonodajalca sta se dogovorila, da bosta znatno okrepila prizadevanja za vzpostavitev trajnostnega in odpornega TEN-T. To vključuje močne spodbude za povečanje uporabe bolj trajnostnih oblik prevoza in izboljšanje multimodalnosti - prakse kombiniranja načinov prevoza za eno potovanje - v evropskem prometnem sistemu. Med drugim je bil potrjen nov multimodalni TEN-T zahodnobalkanski – vzhodnomediteranski koridor.

Alpski – zahodno balkanski tovorni železniški koridor

23. novembra je MZI prevzelo vodenje izvršnem odboru za Alpski – zahodnobalkanski tovorni železniški koridor (AWBRFC). Na odboru so bile predstavljene dejavnosti predvsem za odpravo ozkih grl na tem koridorju. Predstavljen je bil mednarodni projekt za reševanje zastojev na mejnih prehodih.

Strategija EU za Podonavsko regijo (EUSDR) – Prednostno področje 1b (izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti)

V okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo je bila RS, skupaj s Srbijo, že leta 2011 zaupana koordinacija dela na prednostnem področju 1b - Izboljšanje mobilnosti in multimodalnosti – cestne, železniške in zračne povezave. Poleg aktivnosti, ki so bile izvedene v preteklih letih, so bile v letu 2023 osrednje naloge:

- nadaljevanje revizije seznama 160 projektov z dodano vrednostjo za makroregijo in določitev strateških projektov;
- nadaljevanje podpore pripravam na vzpostavitev novega železniškega tovornega koridorja med Črnim morjem in severnim Jadranom (Konstanca – Budimpešta – Beograd – Zagreb – Ljubljana – Koper) in nadaljevanje dela na obstoječih multimodalnih koridorjih;
- organizirana sta bila dva sestanka Usmerjevalne skupine EUSDR PA1b;
- potekalo je obveščanje vseh zainteresiranih preko spletnih strani in aktivno sodelovanje na dogodkih;
- pripravljeno je bilo redno poročilo za Evropsko komisijo o rezultatih dela.

Strategija EU za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) – 2. steber (promet in energija)

V okviru izvajanja Strategije EU za Podonavsko regijo MZI aktivno sodeluje v okviru tematske usmerjevalne skupine 2 (promet in energija), ki se osredotoča na tri teme: 1 - Pomorski promet, 2 - Intermodalne povezave z zaledjem in 3 - Energetska omrežja. Osrednja aktivnost v 2023 na področju prometa je bila izdelava osnovnega načrta EUSAIR za promet, ki bo predvidoma dokončan v letu 2024. Glavni načrt bo zajemal pregled prometa v makroregiji in bo predvidoma določal splošna načela za razvoj trajnostnega prometa in mobilnosti v jadransko-jonski makro-regiji.

7.2. Krepitev sodelovanja na področju okolja, podnebja in energije

Sodelovanje na področju energije

Makroregionalne strategije

V okviru izvajanja makroregionalnih strategij EU Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE) z državami Zahodnega Balkana na področju energije sodeluje v okviru Podonavske in Jadransko-jonske makroregionalne strategije. V okviru dela delovnih teles za energijo je ena od osrednjih tem podpora državam makroregije v njihovih prizadevanjih za izvedbo energetskega prehoda.

Pogodba o Energetski skupnosti, sklenjena med EU in državami Zahodnega Balkana

MOPE je aktivno spremljalo izvajanje Pogodbe o energetski skupnosti. V letu 2019 pričeta intenzivna pogajanja o spremembah Pogodbe o Energetski skupnosti so v letu 2022 nekoliko zastala, tako da se je delo osredotočalo na nadzor implementacije energetske zakonodaje EU v državah pogodbenicah (Srbija, BiH, Severna Makedonija, Kosovo, Črna Gora, Albanija, Ukrajina, Moldavija in Gruzija) ter podporo Ukrajini.

Pobuda za energetske povezovanje v Srednji in Jugovzhodni Evropi (CESEC)

RS je v letu 2023, skladno z interesi, ki so povezani z realizacijo projektov, pri katerih je udeležena, spremljala vse aktivnosti in se redno udeleževala (virtualnih) srečanj. Leto 2023 je zaznamovala predvsem priprava na ministrsko srečanje januarja 2024, torej prenova akcijskih načrtov za plin in elektriko ter obnovljive vire energije.

Podnebni sklad in slovensko mednarodno razvojno sodelovanje

V letu 2020 je bila pripravljena študija o predlogih za financiranje podnebnih ukrepov in projektov v državah Zahodnega Balkana, ki je med drugim identificirala eko sklade Zahodnega Balkana kot možne prejemnike namenskih sredstev iz slovenskega Sklada za podnebne spremembe za sofinanciranje njihovega delovanja oziroma projektov. Na podlagi te študije so se v letu 2023 nadaljevala usklajevanja z Ministrstvom za ekologijo Črne gore, prostorsko načrtovanje in urbanizem ter Eko fondom Črne gore za sofinanciranje izvedbe programa subvencij za energetske učinkovitost (termalna izolacija, energetske učinkovite okna in vrata, ogrevalni sistemi itd.) in e-mobilnost v Črni gori.

Sodelovanje v okviru Okvirnega sporazuma o sodelovanju v Savskem bazenu (OSSB)

V letu 2023 je Agencija RS za okolje (ARSO) zagotavljala delovanje Sistema za napovedovanje in opozarjanje pred poplavami v Savskem bazenu (Sava Flood Forecasting and Warning System – Sava FFWS). Sistem je bil vzpostavljen leta 2018 z uspešno zaključitvijo projekta za izboljšanje skupnih aktivnosti v zvezi z upravljanjem poplav v Savskem bazenu, ki ga je v vrednosti dveh milijonov EUR finančno podprl Investicijski okvir za Zahodni Balkan (WBIF) ob podpori Svetovne banke (WB) in ZDA. Julija 2020 so predstavniki (pristojni ministri) BiH, Črne gore, Hrvaške, Srbije in RS podpisali Memorandum o razumevanju glede sodelovanja pri zagotavljanju rednega delovanja in vzdrževanja Sistema za napovedovanje opozarjanje pred poplavami v Savskem bazenu. Memorandum predstavlja pravno podlago za skupno financiranje delovanja sistema na glavnem centru, ki ga gosti ARSO, in pomožnih centrih, ki jih gostijo Republiški hidrometeorološki zavod Srbije, hrvaški Državni hidrometeorološki zavod in Agencija za porečje Save, Sarajevo.

Sodelovanje na področju meteorologije in hidrologije

ARSO gosti Regionalni instrumentacijski center v okviru Svetovne meteorološke organizacije (WMO RIC). V letih 2020 in 2021 je ARSO zagotovil sledljivost referenčnih etalonov za temperaturo, zračni tlak in relativno vlažnost na mednarodno raven srbskemu Republiškem hidrometeorološkemu zavodu, s katerim redno sodeluje že več kot desetletje.

Center za upravljanje suše v Jugovzhodni Evropi (DMCSEE), ki ga gosti ARSO, je v letu 2023 nadaljeval z izpolnjevanjem svojega poslanstva. Partnerje v regiji center redno obvešča preko mesečnega biltena DMCSEE (Drought Bulletin), preko objav novic na spletni strani in socialnih omrežij ter zlasti v sodelovanju z nevladno organizacijo Globalno vodno partnerstvo (GWP), ki je aktivna predvsem v Albaniji, Severni Makedoniji in na Kosovu. V ta namen ARSO vzdržuje orodje za spremljanje suše - Drought Watch (droughtwatch.eu), ki je bilo razvito v projektu DriDanube. Preko DMCSEE je ARSO uspešno promoviral monitoring suše oziroma orodje Drought Watch v sklopu različnih izobraževanj in drugih dogodkov v regiji Zahodnega Balkana.

V letu 2023 so v sodelovanju z GWP aktivnosti DMCSEE presegle okvire Zahodnega Balkana, saj je dogovorjeno sodelovanje pri projektu modernizacije sušnega monitoringa v Armeniji, sodelovanje bo potekalo pri aktivnostih na Kosovu.

ARSO je bil v letu 2023 eden od izvedbenih partnerjev v projektu Svetovne meteorološke organizacije (WMO), katerega namen je vzpostavitev Posvetovalnega sistema za zgodnje opozarjanje na mnogotere vremensko pogojene nevarnosti v Jugovzhodni Evropi (SEE-MHEWS-A). V projekt so vključene državne meteorološke in hidrološke službe Zahodnega Balkana in Evropski center za srednjeročne napovedi vremena (ECMWF). V okviru projekta je ARSO vzpostavil sistem za numerično napovedovanje vremena (ALADIN) za celotno regijo Jugovzhodne Evrope v visoki ločljivosti 2,5 km, ter pripravil prilagoditev teh rezultatov za potrebe hidrološkega modeliranja in napovedovanja poplav. ARSO skrbi za nemoteno delovanje omenjenega modelskega sistema v okviru informacijske infrastrukture ECMWF.

7.3. Krepitev sodelovanja na področju varstva narave, celostnega upravljanja z vodami in sevalne ter jedrske varnosti

Sodelovanje na področju varstva narave

V letu 2023 sta bila načrtovana dva obiska na ministrski ravni, in sicer v Severni Makedoniji in v Albaniji z namenom poglobitve sodelovanja na področju varstva narave, s poudarkom na izmenjavi

izkušenj in dobrih praks pri upravljanju z zavarovanimi območji. Zaradi avgustovskih poplav v RS sta bila oba obiska ministra za naravne vire in prostor v Severni Makedoniji in Albaniji preložena na kasnejši čas.

V letu 2023 je bilo organizirano fizično srečanje predstavnikov Kosova in predstavnikov projekta LIFE NarclS (Naravovarstveni informacijski sistem) v Ljubljani in pripravljen je načrt prenosljivosti in prenosljivosti rezultatov projekta v omenjeno državo. Vzpostavljen je bil virtualni stik s predstavniki Severne Makedonije ter izmenjava mnenj in ugotavljanje osnovnega stanja.

V letu 2023 se je nadaljevalo sodelovanje z državami Zahodnega Balkana na področju velikih zveri, in sicer v okviru projekta, ki ga financira program svetovalne pomoči nemškega zveznega Ministrstva za okolje. Projekt želi vzpostaviti platformo, ki bi podpirala čezmejno upravljanje velikih zveri v Dinaridih, na Balkanu in gorovju Pindos.

Sodelovanje na področju celostnega upravljanja z vodami

RS je v času od 4. do 8. decembra 2023 organizirala 23. zasedanje držav pogodbenic Barcelonske konvencije in njenih protokolov (COP 23). Pogodbenice (med njimi BiH, Črna gora in Albanija) so sprejele več pomembnih zavez za zaščito sredozemskega morja ob vse večjem vplivu podnebnih sprememb, zmanjševanju biotske raznovrstnosti in onesnaženju. V ospredju COP 23 je bila vključenost mladih v procese odločanja. Sprejeta je bila portoroška ministrska deklaracija, s katero se ministri sredozemskih držav zavezujejo k učinkovitejšemu izvajanju globalnih in regionalnih okoljskih sporazumov. Sprejetih je bilo več pravno zavezujočih odločitev za varovanje sredozemskega morja, države pa so soglasno podprle ustanovitev novega regionalnega raziskovalnega centra za podnebne spremembe s sedežem v Turčiji.

Pomemben dosežek zasedanja pa je bila priprava in uskladitev delovnih programov Podonavja, Črnega morja in Sredozemlja za usklajeno spremljanje stanja in zmanjšanje obremenjevanja morskega okolja po načelu 'od izvira do morja'. Pobudo za to pomembno medregionalno povezovanje, v katerega so vključene tudi države Zahodnega Balkana, je podala RS.

RS je z organizacijo COP 23 Barcelonske konvencije in njenih protokolov prevzela predsedovanje Barcelonski konvenciji in si bo v času svojega predsedovanja zavzemala, med drugim, za podporo državam Zahodnega Balkana pri njihovem vključevanju v EU na področjih varstva morskega okolja, celostnega upravljanja z vodami in modrega gospodarstva.

Sodelovanje na področju sevalne in jedrske varnosti

Uprava RS za jedrsko varnost (URSJV) je v letu 2020 začela s pomočjo upravnemu organu za jedrsko in sevalno varnost BiH, ki poteka v okviru instrumenta pomoči tretjim državam na področju jedrske varnosti (INSC – Instrument for Nuclear Safety Cooperation). Cilj tega projekta je pomagati upravnemu organu BiH pri uskladitvi pravnega reda na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki pravnim redom EU, predvsem pa pomoč pri izdaji dovoljenj za centralno skladišče za radioaktivne odpadke, kot tudi okrepiti zmogljivosti upravnega organa na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

Trajanje projekta je bilo iz prvotnih 36 mesecev (do 31. januarja 2023) sprva podaljšano na 48 mesecev (do 31. januarja 2024). Evropski komisiji je bila konec lanskega leta podana vloga za podaljšanje projekta za 4 mesece. URSJV je v projektu sodeloval pri pregledu in predlogih dopolnitev obstoječe zakonodaje v zvezi z inšpekcijskimi postopki, licenciranjem, uporabo radioaktivnih virov in ravnanjem z radioaktivnimi viri neznanega izvora, pri pripravi načrta usposabljanja osebja upravnega organa za področje ravnanja z radioaktivnimi odpadki. URSJV je izvedel praktično usposabljanje strokovnjakov iz upravnega organa BiH (t. i. on-the-job training) o ravnanju z radioaktivnimi odpadki. URSJV je večino svojih nalog opravil, pričakuje se še, da bodo opravili zadnji pregled prestrukturirane zakonodaje, ki so jo na začetku pregledovali in podali dopolnitve.

8. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva in zdravstva ter na področju dela, družine in socialnih zadev

8.1. Krepitev sodelovanja na področju kmetijstva, razvoja podeželja, gozdarstva, ribištva in varne hrane

Stalna delovna skupina za regionalni razvoj podeželja v jugovzhodni Evropi - SWG RRD

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) od leta 2007 aktivno sodeluje v Stalni delovni skupini za razvoj podeželja v jugovzhodni Evropi (v nadaljevanju Stalni delovni skupini). RS ima v Stalni delovni skupini status opazovalke. Poleg RS so opazovalke še: Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Italija, Nemčija, Madžarska, Avtonomna pokrajina Vojvodina in, od 2021, še Moldavija ter Ukrajina ter od leta 2023 še Francija.

MKGP v Stalni delovni skupini sodeluje na področju instrumenta predpristopnega programa za razvoj podeželja – IPARD II (2014-2020), IPARD III (2021-2027) ter pri oblikovanju kmetijske politike, politike trajnostnega upravljanja z gozdovi ter celovitega pristopa k razvoju podeželskega prostora v regiji. V Stalni delovni skupini v sodelovanju z MKGP sodelujejo slovenske izobraževalno-raziskovalne institucije: Biotehnična fakulteta Univerze v Ljubljani, Kmetijski inštitut RS, Gozdarski inštitut RS in Kmetijsko gozdarska zbornica RS.

Sodelovanje MKGP s Stalno delovno skupino poteka na dveh nivojih: na tehnični ravni se udeležuje zasedanj skupščine Stalne delovne skupine (maja in decembra) in oktobrskega letnega foruma o kmetijski politiki. Na politični ravni se je vodstvo MKGP novembra udeležilo zasedanja ministrov za kmetijstvo jugovzhodne Evrope.

Sodelovanje MKGP s Stalno delovno skupino je usmerjeno v prizadevanja za nadaljnje regionalno povezovanje držav Zahodnega Balkana z Evropsko unijo. Posebno pozornost MKGP namenja prizadevanjem Stalne delovne skupine podporam na področju uresničevanja ciljev Zelene Agende za Zahodni Balkan ter predvsem prevzemanju skupne kmetijske politike EU v regiji, v okviru procesa približevanja vseh držav Zahodnega Balkana Evropski uniji.

Regionalno sodelovanje na Zahodnem Balkanu

Projekti dvostranske tehnične pomoči

V skladu z Resolucijo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči in v okviru razvojnega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana, je MKGP v obdobju (aprila 2022 – oktobra 2023) izvedlo prvi regionalni projekt tehnične pomoči RS na področju svetovanja državam Zahodnega Balkana za prevzem trajnostnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in upravljanje z divjadjo na območju Zahodnega Balkana.

MKGP je projekt tehnične pomoči uspešno izvedlo ob tesnem sodelovanju z Gozdarskim inštitutom RS (in Zavodom za gozdove RS). Oblikovala se je Regionalna strokovna delovna skupina za gozd Zahodnega Balkana, v kateri so sodelovali predstavniki Albanija, BiH, Črne gore, Kosova, Srbije in Severne Makedonije.

V projektu je bil predstavljen slovenski sistem trajnostnega, večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in upravljanja z divjadjo ter slovenske izkušnje pri implementaciji Uredbe o lesu, informacije o Uredbi o deforestaciji ter smernice za ekosistemski pristop večnamenske rabe gozdov.

V okviru instrumenta za predpistopno pomoč je v letu 2023 Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, skupaj s partnerji iz Avstrije, Francije, Madžarske, pridobila izvajanje projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja 'Krepitev kapacitet v sektorju kmetijstva in razvoja podeželja za implementacijo Skupne kmetijske politike in razvoja podeželja ' (MN 21 IPA AG 01 23).

Dvostransko sodelovanje z državami Zahodnega Balkana

Bosna in Hercegovina

Marca 2023 se je državni sekretar na MKGP v spremstvu direktorja ITF in predstavnikov Kmetijskega inštituta RS v Banja Luki udeležil otvoritve čebelarskega centra amputirancev. Otvoritev čebelarskega centra v Banja Luki je rezultat projektnega sodelovanja Slovenske čebelarske akademije, ITF in Organizacije amputirancev Republike Srpske (UDAS). Slednji že tretje leto izvajajo projekt 'Čebelarjenje za invalidne osebe z namenom opolnomočenja žrtev min iz BiH', katerega osrednji namen je prenos slovenskega čebelarskega znanja za izboljšanje kakovosti bivanja žrtev min v BiH. Namen ustanovitve čebelarskega centra v Banja Luki je povezovanje čebelarjev v regiji in širše. Predstavljal bo skupni prostor izmenjave znanja in informiranja. Prav tako bo omogočal praktična usposabljanja čebelarjev in nudil možnosti promocije medu in medenih pridelkov čebelarjev.

Črna gora

Decembra 2023, MKGP v sodelovanju z Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) začelo z izvedbo projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja z naslovom 'Institucionalna krepitev zmogljivosti na področju kmetijstva in razvoj podeželja za izvajanje Skupine kmetijske politike v Črni gori'. Projekt vodi Avstrija, poleg RS sta partnerja v projektu še Madžarska in Francija. Projekt se bo izvajal 35 mesecev. Vrednost projekta je ocenjena na 1,9 mio EUR.

Oktobra 2023 je bil izveden dvodnevni študijski obisk črnogorskih predstavnikov plačilne agencije v okviru prepristopne pomoči za razvoj podeželja (IPARDIII). ARSKTRP je v sklopu srečanja predstavilo delovanje in pomen vzpostavljenega IT sistema za poročanje podatkov s področja tržnih ukrepov Evropski komisiji.

Severna Makedonija

Julija 2023 sta se na dvostranskem srečanju srečala ministra za kmetijstvo RS in Severne Makedonije. V spremstvu predstavnikov Zveze podeželske mladine Slovenije sta si na več lokacijah ogledala primere dobrih praks slovenskega podeželja.

Decembra 2023 sta MKGP in Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS izvedla svetovanja s področij upravljanja zemljišč, ki so v lasti države. V istem časovnem obdobju so med pristojnima ministrstvoma za kmetijstvo RS in Severne Makedonije potekale priprave za podpis novega akcijskega načrta dvostranskega sodelovanja pri izvajanju tehnične pomoči za Poglavlje 11 in 12 v programskem obdobju 2024-2025.

Srbija

Maja 2023 je med ministrstvoma za kmetijstvo RS in Srbije potekalo usklajevanje akcijskega načrta dvostranskega sodelovanja pri izvajanju tehnične pomoči pri Poglavlju 11 in 12 v programskem obdobju 2023-2025 med RS in Srbijo.

8.2. Krepitev sodelovanja na področju zdravstva

Ministrstvo za zdravje RS je oktobra 2023 na dvodnevem študijskem obisku gostilo delegacijo Ministrstva za zdravje Republike Severne Makedonije. Obisk je bil namenjen seznanitvi s potekom digitalizacije na področju zdravstva. Delegacija, katero so poleg predstavnikov Ministrstva za zdravje

tvorili predstavniki Zavoda za zdravstveno zavarovanje in univerzitetnih klinik, se je sestala s predstavniki Ministrstva RS za zdravje, Ministrstva RS za digitalno preobrazbo in Ministrstva RS za solidarno prihodnost. Delegacija iz Severne Makedonije je obiskala Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Zdravstveni dom Jesenice in Splošno bolnišnico Jesenice.

Konec novembra 2023 je potekalo na Brdu pri Kranju 4. srečanje OECD Skupne mreže visokih uradnikov za proračun in zdravstvo, organizirano za države srednje, vzhodne ter jugovzhodne Evrope, in sicer z namenom obravnave tem s področja financiranja zdravstva in fiskalne vzdržnosti zdravstvenih sistemov. Dogodek je organizirala OECD Skupna mreža visokih uradnikov za proračun in zdravstvo ob podpori Globalnega sklada za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji ter Regionalnega urada Svetovne zdravstvene organizacije za Evropo in v sodelovanju z Ministrstvom RS za zdravje, Ministrstvom RS za finance ter Uradom RS za makroekonomske analize in razvoj, katerih predstavniki so aktivno sodelovali na srečanju. Slednjega so se udeležili predstavniki 20 držav, med drugim predstavniki držav Zahodnega Balkana.

Ministrstvo za zdravje je v sodelovanju s soorganizatorico dogodka, Zdravstveno mrežo jugovzhodne Evrope (ZMJVE) in ob podpori Nacionalnega inštituta za javno zdravje, 4. in 5. decembra 2023 izpeljalo Srečanje na visoki ravni na temo krepitve zdravstvenih sistemov v jugovzhodni Evropi, s poudarkom na zdravstvenih reformah, soočanju z izzivi glede človeških virov v zdravstvu in digitalizacije ter nujnosti vzpostavitve trdnega zaupanja med vsemi deležniki v zdravstvu, kakor tudi tematiko dostopa do zdravil in težav v dobavnih verigah. Dogodka so se udeležili visoki predstavniki vladnega sektorja in strokovnjaki s področja javnega zdravja iz držav članic ZMJVE (katere članice so vse države Zahodnega Balkana z izjemo Kosova), ki so kot pomembni akterji na nacionalnih ravneh vključeni v delovanje zdravstvenih sistemov, predstavniki zdravstvenega osebja, pacientov in farmacevtskega sektorja ter predstavniki mladih, da bi z različnih vidikov obravnavali teme srečanja in tako opozorili na celovitost in medsebojno prepletenost razmerij med različnimi deležniki v zdravstvu. Dogodka so se udeležili (osebno ali v virtualni obliki) strokovnjaki iz partnerskih držav ZMJVE (Hrvaške in RS) in partnerskih organizacij ZMJVE (Srednjeevropske pobude Evropskega centra za mir in razvoj) ter predstavniki Evropske komisije in mednarodnih organizacij (Svetovne zdravstvene organizacije - SZO, OECD in Sveta Evrope).

8.3. Krepitev sodelovanja na področju dela, družine in socialnih zadev

V letu 2023 so bili na ravni državnih funkcionarjev izvedeni trije delovni obiski s predstavniki Zahodnega Balkana. Državni sekretar Igor Feketija se je junija 2023 srečal z veleposlanikom Albanije, Pellumbom Qazimijem. Namen sestanka je bilo seznaniti državnega sekretarja z željo Albanije po sklenitvi sporazuma o socialnem zavarovanju med RS in Republiko Albanijo.

Oktobra 2023 se je državni sekretar Dan Juvan na povabilo ministrice za delo in socialne politike Severne Makedonije Jovane Trenchevske udeležil konference 'Varnost in zdravje pri delu brez meja', ki je potekala 27. in 28. septembra 2023 v Strugi ob Ohridskem jezeru. Državni sekretar Juvan je sodeloval v panelni razpravi ministrov o izzivih in priložnostih pri vključevanju tujih delavcev, kjer je poudaril, da RS pozdravlja okrepljeno sodelovanje na področju zdravja in varnosti pri delu med Severno Makedonijo in RS, s poudarkom na varovanju zdravja in varnosti migrantskih delavcev. Ob robu srečanja sta državni sekretar in ministrica podpisala memorandum o sodelovanju s področja varnosti in zdravih delovnih razmer delavcev, katerega osrednji cilj je olajšati sodelovanje med obema stranema na področju zagotavljanja varnih in zdravih delovnih pogojev za delavce.

Decembra 2023 je bil minister Luka Mesec na povabilo ministrice za delo in socialno politiko Republike Severne Makedonije Jovane Trenčevske na delovnem obisku v Skopju. Ministra sta v

bilateralnih pogovorih odprla več tem, med drugim sta izmenjala izkušnje in prakse glede naslavljanja problematike zaposlovanja starejših, invalidov, Romov in drugih ranljivih družbenih skupin, delovnih migracij, materinskega in očetovskega dopusta ter zdravja in varnosti na delovnem mestu. Največ pozornosti je bilo posvečeno tematiki vključevanja mladih na trg dela in zaposlovanja ter kariernih in življenjskih možnosti mladih. Minister Luka Mesec in ministrica Jovana Trenčevski sta v sklopu bilateralnega sestanka podpisala Memorandum o sodelovanju med Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS in Ministrstvom za delo in socialno politiko Republike Severne Makedonije na področju zaposlovanja, enakosti spolov, socialne politike in politike zaščite otrok.

V okviru obiska je delegacija obiskala še Center socialnih podjetij MDDSP, Obisk podjetja 'Rade Končar TEP', Netaville – IT HUB in Agencijo za zaposlovanje Republike Severne Makedonije.

Center za poklicno izobraževanje je 31. decembra 2023 zaključil izvajanje projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja v Severni Makedoniji (MK IPA 17 SO 01 21), ki je v okviru instrumenta za predpristopno pomoč potekal od 1. oktobra 2021. Projekt je RS izvedla skupaj s partnerji iz Litve in Francije.

9. Spodbujanje sodelovanja na področju vzgoje, izobraževanja, mladine, znanosti in inovacij

9.1. Krepitev sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje (MVI) je v letu 2023 organiziralo in financiralo **dopolnilni pouk slovenščine** v več krajih v BiH, Srbiji, Severni Makedoniji in Črni gori. Dopolnilni pouk v regiji poučujejo 4 napotene učiteljice iz RS in 7 nenapotenih učiteljev/učiteljic. Za dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture na tem območju je MVI v letu 2022/23 namenilo cca. 450.000 EUR. Otroci slovenskega rodu iz držav Zahodnega Balkana se lahko udeležijo tradicionalne tedenske poletne šole v RS v organizaciji MVI, Zavoda RS za šolstvo in Centra šolskih in obšolskih dejavnosti. V letu 2023 je bila poletna šola izvedena.

MVI sofinancira **dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur** za otroke drugih narodnosti v RS. V šolskem letu 2022/23 je bil sofinanciran dopolnilni pouk makedonščine, srbsčine in bosanščine. Hrvaščina se je izvajala, ni pa bila sofinancirana (ni bilo zaproseno).

Dopolnili pouka maternega jezik	Število učencev	Strošek v EUR
Makedonščina	42	1.890,00
Srbščina	485	21.825,00
Bosanščina	193	8.685,00

Inštitut za narodnostna vprašanja je leta 2023 izpeljal strokovno srečanje učiteljev dopolnilnega pouka. Tema srečanja je bila: med fonemsko, glasovno in grafično učno zmožnostjo ter slovnične vsebine pri jezikovnem pouku.

MVI financira tečaj slovenščine dijakom tujcem prvo leto srednješolskega izobraževanja v RS. V šolskem letu 2022/23 je Ministrstvo za tečaj slovenščine za dijake tujce izplačalo 196.888,94 EUR. Izvedeno je bilo 14.633 ur (vrednost ure za izvedbo med septembrom in marcem je bila 13,11 EUR, med aprilom in junijem pa 13,63 EUR. Vrednost vsebuje vse dajatve).

V RS deluje **podporni center SALTO za Jugovzhodno Evropo**, ta je pod okriljem nacionalne agencije MOVIT – Zavod za razvoj mobilnosti mladih. Namen Salta je prispevanje k dojetanju dejanske odprtosti programa za sodelovanje akterjev iz držav Jugovzhodne Evrope in krepitev

možnosti za njihovo enakopravnejše vključevanje v programe. Organizaciji Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota, katerih delovanje podpira tudi Urad RS za mladino, sta v letu 2023 z udeleženci iz držav Zahodnega Balkana organizirali več različnih aktivnosti, ki podpirajo evropsko sodelovanje, mladinsko delo in prostovoljstvo v regiji Zahodnega Balkana.

Urad RS za mladino je v letu 2023 uspešno povezal Srednjeevropsko pobudo (CEI) s Svetom Evrope – mladina v času BSF 2023. Med srečanjem je bilo dogovorjeno nadaljnje sodelovanje in sicer že aprila 2024 bodo lahko predstavniki CEI na redni seji Sveta Evrope predstavili ideje in platformo sodelovanja. V tej navezi bo sodeloval Urad RS za mladino.

13. decembra 2023 se je zaključil 27-mesečni **projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja** v Severni Makedoniji. Center RS za poklicno izobraževanje je pripeljal do konca aktivnosti v okviru projekta 'Further support to the implementation of the National Qualifications Framework'. Namen projekta je bil podpreti nadaljnji razvoj nacionalnega ogrodja kvalifikacij (NOK) Severne Makedonije z izvajanjem postopkov zagotavljanja kakovosti in preglednosti kvalifikacij ter na ta način podpreti vseživljenjsko učenje. Po besedah ministra za izobraževanje in znanost Jetona Shaqirija je projekt odigral ključno vlogo pri uveljavljanju nacionalnega ogrodja kvalifikacij kot pomembnega instrumenta, ki služi raznovrstnemu naboru deležnikov, vključno z dijaki in študenti, akademskim osebjem, delodajalci in politiki. Poleg tega je NOK ključen pri prepoznavanju znanja in veščin, pridobljenih z neformalnim in formalnim učenjem in nudi pomembno podporo snovalcem izobraževalnih politik.

Projekt, ki je trajal 27 mesecev, je izvajal konzorcij treh držav, in sicer RS, Litve in Francije. Strokovna pomoč, ki so jo nudili eksperti iz teh držav, je bila ključna za razvoj in krepitev institucionalnih zmogljivosti Severne Makedonije, pred katero je sedaj implementacija reformnih procesov.

9.2. Krepitev sodelovanja na področju visokega šolstva, znanosti in inovacij

Z BiH, Črno goro, Kosovom, Severno Makedonijo in Srbijo ima RS podpisane protokole na področju izobraževanja, katerih osnovno določilo je izenačitev z državljani RS in/oz. z državljani EU glede stroškov plačila študija (ne zaračunava se jim t.i. šolnina za tujce). Protokoli so veljavni do vstopa posamezne države v EU.

Tako je bilo v študijskem letu 2022/23 na osnovi protokolov v RS vpisanih 1440 študentov iz BiH, 247 študentov iz Črne gore, 196 študentov s Kosova, 1443 študentov iz Severne Makedonije ter 1317 študentov iz Srbije.

Izmenjave študentov in profesorjev potekajo v okviru podpisanih protokolov ter regionalnega programa Central European Exchange Program for University Studies (CEEPUS) z vsemi državami Zahodnega Balkana in skupaj predstavljajo skoraj 50 % delež vseh izmenjav, ki potekajo v okviru meddržavnih dogovorov.

RS je v letu 2023 s celostno podobo Study in Slovenia (4 univerze in Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja) izvedla 6 predstavitev v Črni gori in BiH. Prezentacije so bile izvedene na nevtralnih lokacijah, kljub manjšemu številu udeležencev v primerjavi s preteklimi leti sta bila kvaliteta in interes obiskovalcev veliko večja, kar se je odrazilo v zelo konkretnih in številnih vprašanjih po končani predstavitvi.

Aktivnosti ENIC-NARIC centra (European Network of Information Centres - National Academic Recognition Information Centres)

Bosna in Hercegovina

RS prejme največje število vlog za vrednotenje in priznavanje izobraževanja iz BiH. RS je okrepila sodelovanje z organi in institucijami v BiH, vezanih na vrednotenje in priznavanje izobraževanja.

Na področju srednjega šolstva je v zadnjih letih zaznan porast vlog za vrednotenje izrednega srednješolskega izobraževanja iz BiH, ki je opravljeno v zelo kratkem časovnem obdobju. Za pridobivanje informacij o verodostojnosti srednješolskih listin o izobraževanju v BiH, ki jih prejme v postopek vrednotenja Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije (MVZI), je vzpostavljena redna komunikacija z izobraževalnimi institucijami, kantonalnimi inšpektorati za izobraževanje in upravami za inšpekcijske zadeve v BiH. Kadar inšpekcijske službe BiH na posameznih institucijah zaradi preiskav zoper delovanje institucije s strani pristojnih organov ne morejo izvesti preverbe verodostojnosti, ker v času preiskave ni omogočen vpogled v matične knjige institucij, o tem obvestijo MVZI. V teh primerih MVZI ustavi postopek vrednotenja izobraževanja iz BiH do prejema potrebnih informacij iz države izvora listine o izobraževanju. V primerih pridobljenih informacij pristojnih organov iz države izvora izobraževanja, ki izkazujejo sum na ponarejene listine, so primeri skladno z zakonodajo predani v obravnavo organom pregona v RS.

Na področju visokega šolstva sta RS in BiH v letu 2023 nadaljevali intenzivne stike za razjasnjevanje situacije o statusu visokošolskih institucij v BiH preko elektronske pošte in videokonferenc.

ENIC-NARIC center RS se je na povabilo BiH v letu 2023 udeležil dvodnevne konference z naslovom 'Implementacija Lizbonske konvencije o priznavanju' (Konvencija) v BiH. RS je sodelovala na okrogli mizi skupaj s predstavniki drugih držav Zahodnega Balkana z naslovom 'Popolna implementacija Konvencije v državah regije', kjer je predstavila proces implementacije Konvencije v RS in izvajanje priznavanja v praksi. Ravno tako se je odprlo vprašanje zaupanja v visokošolski sistem BiH, vprašanje akreditacijskih postopkov ter nacionalnega ogrođa kvalifikacij v BiH ter usklajenost ogrođa z Evropskim ogrođjem kvalifikacij, ter druga pomembna vprašanja na tem področju. Glede na to, da RS prejme veliko vlog za vrednotenje in priznavanje srednješolskega in visokošolskega izobraževanja iz BiH, so tovrstna srečanja zelo pomembna.

Predstavniki informacijskih centrov BiH in RS redno in dobro sodelujejo z namenom sprotnega reševanja odprtih vprašanj v zvezi s priznavanjem in vrednotenjem konkretnih zadev.

Slovenski javni **raziskovalni zavodi** in druge raziskovalne ustanove uspešno sodelujejo z raziskovalnimi ustanovami držav Zahodnega Balkana v okviru evropskih projektov in programov (Okvirni program EU za raziskave in inovacije OBZORJE EVROPA in v programu COST - evropski program sodelovanja v znanosti in tehnologiji).

Sodelovanje RS v okvirnem programu Obzorje EVROPA z državami Zahodnega Balkana in število projektov:

- Albanija: 12
- BiH: 9
- Črna gora: 8
- Severna Makedonija: 13
- Srbija: 56
- Kosovo: 2.

V letu 2023 so se na podlagi sporazumov o znanstveno-tehnološkem sodelovanju in izvedbenih programov izvajali bilateralni mobilnostni projekti z BiH (37 projektov), s Črno goro (30 projektov) in s Srbijo (56 projektov). V okviru projektov so sofinancirane izmenjave raziskovalcev in pri določenem številu projektov omogočeni daljši obiski mlajših raziskovalcev iz partnerskih držav v RS.

Na področju **inovacij** je 9. oktobra 2023 Direktorat za znanost in inovacije sprejel delegacijo Črne gore z namenom prenosa slovenskih izkušenj na področju inovacij in pametne specializacije. Številčno črnogorsko delegacijo je vodila direktorica Fonda za inovacije Črne gore, sodelovali so še predstavniki Ministrstva za gospodarski razvoj in turizem ter Ministrstva za znanost in tehnološki razvoj Črne gore.

10. Sodelovanje v kulturi in medkulturni dialog

Umetnost

Uprizoritvena umetnost

Področje Zahodnega Balkana se še vedno prepoznava kot dokaj soroden ustvarjalen uprizoritveni prostor, kar se kaže v vsakoletnem izjemnem sodelovanju in povezovanju gledaliških ustanov, nevladnih organizacij, mrež in posameznih izvajalcev na področju uprizoritvene umetnosti. Sodelovanja potekajo v obliki gostovanja (tudi izmenjav) slovenskih predstav, gostovanja predstav iz držav Zahodnega Balkana v slovenskih gledališčih, koprodukcij ter sodelovanja slovenskih umetnikov v produkcijah v tuji gledališčih ali sodelovanja umetnikov z Zahodnega Balkana v slovenskih produkcijah. Slovenske predstave so redno uvrščene na gledališke festivale na področju Zahodnega Balkana in praviloma zelo dobro sprejete s strani publike in strokovne javnosti, kar izkazujejo tudi nagrade, ki jih dobivajo te predstave in slovenski gledališki umetniki.

Med večjimi projekti v okviru delovanja javnih zavodov, ki povezujejo gledališča in gledališke ustvarjalce Zahodnega Balkana, je mednarodni gledališki festival Ruta: V sezoni 2019/2020 je Mestno gledališče ljubljansko (MGL) začelo z novim mednarodnim projektom, regijskim krožnim festivalom Ruta, v katerem sodeluje šest gledališč: poleg MGL še Kazalište Ulysses (Brioni, Hrvaška), Beogradsko dramsko pozorišče (Beograd, Srbija), Gradsko pozorišče Podgorica (Podgorica, Črna gora), Kamerni teatar 55 (Sarajevo, Bosna in Hercegovina) in Dramski teatar Skopje (Skopje, Severna Makedonija). Festival Ruta ima sedež v Beogradu, deluje pa po principu kroženja: predstave izbranega letnega programa gostujejo v vseh naštetih mestih. V letu 2023 je Mestno gledališče ljubljansko v okviru festivala Ruta v mesecu maju s predstavo Trije milijoni minut gostovalo v sarajevskem Kamernem teatru 55, avgusta v s predstavo Bog masakra na Brionih. V MGL je festival v letu 2023 potekal med 30. januarjem in 4. februarjem 2023, kjer so se predstavila gledališča, vključena v projekt.

V sezoni 2022/2023 so slovenska gledališča redno gostovala v gledališčih na področju Zahodnega Balkana in na gostovanjih na priznanih festivalih (Starijino pozorje, Bitef ...) prejela tudi številne nagrade.

Likovna umetnost

Nekatera umetniška sodelovanja med Slovenijo in Zahodnim Balkanom so že tradicionalno vzpostavljena, želeli bi si še več umetniških izmenjav na področju vizualnih umetnosti. Posamezni likovni umetniki se v tej regiji v 2023 udeležili različnih likovnih kolonij oziroma festivalskih programov, kot je najstarejša jugoslovanska likovna kolonija Sićevo v Srbiji, otroška likovna kolonija v Čačku, kulturni prestolnici Srbije 2023, ali simpozij Srečanja v Tirani. Vse bolj perspektivno je sodelovanje oblikovalcev, nagrajeni mladi slovenski oblikovalci so bili namreč med predavatelji na `XI. Fluid Design Forumu` v Cetinjah v Črni Gori, na `Tirana Design Week` pa je delavnico vodil slovenski oblikovalski studio Jagababa.

Na področju sodobne ustvarjalnosti so v letu 2023 v organizaciji Moderne galerije in Muzeja sodobne umetnosti Metelkova (+MSUM) izvedli mednarodno razstavo `Vaje v zbirki / Exercises in a collection`, razstava pri kateri je sodeloval Centar savremene umjetnosti iz Črne gore temelji na mednarodni zbirki. Prvi del – kulturna diplomacija Jugoslavije, medrepubliški prevzemi in izmenjava del. Kulturna

diplomacija Jugoslavije in neuvrščenih držav (Črna gora). Drugi del – zbirka 2000+ Arteast, predstavitev del (skulpturalnih) iz devetdesetih let, ki predstavljajo začetek te zbirke. Gre za idejo vzhodnoevropske zbirke v dialogu z zahodnimi deli. Dela zahodnih avtorjev se v zadnjih dveh desetletjih zaradi premajhnih sredstev Ministrstva za kulturo za odkupe ne izvajajo več. Tretji del so predstavljala dela, ki niso v mednarodni zbirki Moderne galerije, vendar na nek način nakazujejo linijo, po kateri bi se ta zbirka lahko v prihodnje oblikovala. Gre za večinoma ženske umetnice mlajše ali srednje generacije iz območja bivše Jugoslavije; tematika del pa je delo umetnice – ženske s poudarkom na (tradicionalnih) ročnih delih in kaj ta povratek k ročnemu pomeni za današnji čas.

Literatura

V okviru nacionalnih predstavitev literarne ustvarjalnosti in avtorjev v tujini in sodelovanja v mednarodni mreži Traduki in Enlit je Javna agencija za knjigo RS (javna agencija) v letu 2023 izvedla različna srečanja. Javna agencija redno sofinancira prevode slovenskih avtorjev v tuje jezike, tudi v jezike držav Zahodnega Balkana ter sofinancira udeležbe avtorjev na srečanjih in dogodkih na tem območju. Na pobudo Slovenskega centra PEN je bila že junija 2021 znotraj mednarodnega odbora na 53. Blejskem srečanju ustanovljena Skupina za Balkan, od takrat pa potekajo redna srečanja. Mednarodni in slovenski PEN se tako že vrsto let trudita pomagati PEN BiH, tudi preko omogočanja brezplačne udeležbe na Blejskih srečanjih.

Glasbena umetnost

Slovenski glasbeniki redno in kontinuirano nastopajo v državah Zahodnega Balkana, se udeležujejo raznih festivalov, koncertnih ciklov, tekmovanj ipd.

Kulturna dediščina

Sodelovanje pri uveljavitvi mednarodnih konvencij in aktivnosti

Slovensko ministrstvo in pristojne dediščinske organizacije z državami Zahodnega Balkana sodelujejo pri uveljavljanju kulturnih konvencij, s poudarkom na Konvenciji o varstvu nesnovne kulturne dediščine Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) iz 2003. Rezultat preteklega skupnega dela so vpisi nesnovne dediščine na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva, med drugim tradicij reje lipancev (pod vodstvom Slovenije) in suho zidne gradnje, ki povezujejo več držav regije in širše ter predstavljajo okvir za kontinuirano sodelovanje. Slovenija je članica Regionalnega centra za varovanje nesnovne kulturne dediščine JV Evrope (center druge kategorije pod okriljem UNESCO s sedežem v Sofiji), kjer jo predstavlja Slovenski etnografski muzej. Sodelovanje je pomembno zaradi skupnih projektov (razstave, konference, raziskave), ki predstavljajo bogato in raznoliko dediščino te regije, združujejo različne institucije (muzejske, raziskovalne, ministrstva) in poudarjajo pomen nesnovne dediščine za skupnosti.

Knjižnična dejavnost

Narodna univerzitetna knjižnica (NUK) od leta 2023 sodeluje predvsem s Srbsko nacionalno knjižnico. Glede na razpoložljiva finančna sredstva so bile posredovane vse naročene številke serijskih publikacij in izbrane monografske publikacije. NUK je v zameno prejel monografske in serijske publikacije izdane v Srbiji (med njimi tudi Sloveniko). NUK redno sodeluje tudi z Biblioteko Matice Srpske – Novi Sad.

Glede na zgodovinsko povezanost z državami Zahodnega Balkana obstaja pri uporabnikih NUK precejšen interes za knjižnično gradivo s tega območja - izposodijo okvirno dvakrat več knjižničnega gradiva, kot ga NUK posreduje njim. V letu 2023 je NUK na področju medknjižnične izposoje sodeloval s Srbijo in Makedonijo, nekaj malega tudi s Črno Goro. Zaradi slabše razvitega tamkajšnjega medknjižničnega servisa tesnejših stikov s Kosovom in njihovo nacionalno knjižnico niso uspeli navezati, čeprav je zaznana potreba uporabnikov NUK po njihovi literaturi. Nekaj tovrstnega gradiva uspe NUK pridobiti iz knjižnic Zahodne Evrope, predvsem Nemčije.

Tudi v letu 2023 je prihajalo do zapletov zaradi carinskih postopkov, zato trenutno izposoja knjižničnega gradiva v fizični obliki z nekaterimi knjižnicami v Srbiji ne deluje. NUK je omogočal medknjižnično izmenjavo gradiv v elektronski obliki (pdf), ko je bilo to mogoče oziroma ko so avtorske pravice to dopuščale. Prav s Srbijo izmenjava knjig v pdf poteka najbolje. Skupaj s Srbijo in Severno Makedonijo uporabljajo za medknjižnično naročanje program COBISS3-MI, posodobitev programa v 2023 in prehod na COBISS Lib bosta odpravila nekatere pomanjkljivosti pri delovanju, kot npr. vključevanje ciriličnih znakov, zato v prihodnje pričakujejo boljše poslovanje s tema državama.

Galerije in muzeji

Pokrajinski muzeji in galerije redno sodelujejo z različnimi državami Zahodnega Balkana v sklopu historičnih zbirk, sodobne in širše umetnosti. Vključeni so v razne evropske projekte, ki se odvijajo dlje časa. Koroška galerija likovnih umetnosti je z Zbirko za solidarno prihodnost gostovala v Centru sodobnih umetnosti Črne Gore v Podgorici. Muzej narodne osvoboditve Maribor se povezuje z Muzejem Jugoslavije in Narodnim muzejem Kraljevo z izmenjavo razstav, gradiva in medinstitucionalnimi projekti.

Slovenski etnografski muzej, Koroški pokrajinski muzej in Muzej Velenje so z medinstitucionalno razstavo 'Afrika' treh muzejev gostovali v Muzeju afriške umetnosti v Beogradu. Galerija Božidar Jakac Kostanjevica na Krki je z Umetniško galerijo Nadežde Petrović pripravila razstavo o umetnici in njenih slovenskih sopotnikih – 150. letnica rojstva Nadežde Petrović (UNESCO Anniversary).

Pooblašчени muzeji

V Galeriji Božidar Jakac je bila od 12. maja do 9. julija na ogled medinstitucionalna razstava Nadežda Petrović 'Moderna, nacionalno in njeni slovenski sopotniki'. Razstava je nastala v sodelovanju z Narodnim muzejem Srbije iz Beograda in Narodno galerijo iz Ljubljane. Razstava 'Zbirke za solidarno prihodnost' je rezultat sodelovanja med Centrom sodobnih umetnosti Črne gore – Laboratorijem zbirke umetnosti neuvrščenih držav iz Podgorice in Koroško galerijo likovnih umetnosti. V Koroški galeriji likovnih umetnosti je bila na ogled od 10. decembra 2022 do 16. marca 2023.

Projekt obnove Paviljona 17 in nadaljevanje priprave skupne razstave v spominskem muzeju Auschwitz-Birkenau Więźniów Poljska

Od 2015 potekajo intenzivnejše aktivnosti za sklenitev posebnega meddržavnega sporazuma o financiranju obnove in vzpostavitve skupne stalne razstave, ki določajo obveznosti v povezavi z obnovo skupnih prostorov bloka 17, postavitvijo razstave, kasnejšim vzdrževanjem in drugimi stroški. Delež delitve stroškov je določen po nasledstveni formuli, po kateri je RS dolžna prevzeti 16 % obveznosti. Nerešena so ostala vprašanja prihodnjih obveznosti med državami po postavitvi skupne razstave, vloga Unesca in določitev depozitarja meddržavnega sporazuma. Države so se zato s prošnjo po prevzemu vloge depozitarja obrnile na generalno direktorico UNESCA, Audrey Azoulay.

Slavnostni podpis sporazuma je potekal na sedežu Unesca v Parizu, 25. januarja 2024. Pogodbenice so v sporazumu uredile obveznosti financiranja že izvedene obnove prvega nadstropja stavbe in skupnih prostorov bloka 17, ki jih je financirala Republika Avstrija z donacijami, in soglašale, da vsaka pogodbenica povrne stroške v skladu z ločenimi sporazumi s Fundacijo Auschwitz-Birkenau v roku dveh let po zadnji ratifikaciji sporazuma. Strinjale so se, da skupaj financirajo vse stroške izvedbe skupne razstave, prihodnje stroške vzdrževanja ter druge stroške, povezane z razstavo, upoštevajoč model delitve stroškov. Vsaka pogodbenica bo stroške vzdrževanja plačevala neposredno Državnemu muzeju Auschwitz-Birkenau na podlagi prejetega računa. Depozitar sporazuma je generalna direktorica Unesco, ki pogodbenice sporazuma obvesti o vseh deponiranih listin o ratifikaciji, sprejetju in odobritvi ter pošlje overjeno kopijo sporazuma vsem državam podpisnicam in sekretariatu Unesco.

Kulturni sklad

Za leto 2023 je bilo za delovanje kulturnega sklada skupaj načrtovanih 200.000 EUR, s strani Ministrstva za kulturo 100.000 EUR, od tega 14.300,71 EUR za področje Zahodnega Balkana.

11. Krepitev in povezovanje slovenske manjšine

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) v okviru svojih pristojnosti skrbi za slovensko skupnost na območju Zahodnega Balkana.

Najštevilčnejši so Slovenci v Srbiji (okoli 9.000 slovenskih državljanov), sledi BiH (okoli 3.100), manjši skupnosti sta še v Severni Makedoniji (okoli 1.300) in Črni gori (okoli 650 slovenskih državljanov).

V letu 2023 je USZS aktivno podpiral delovanje različnih slovenskih organizacij in društev na tem geografskem področju. Spodbujal je aktivnosti slovenske skupnosti ter krepitev njene povezanosti z RS, pri čemer je zagotavljal finančna sredstva, ki so bila dodeljena preko javnega razpisa in interventnih ukrepov. Višina le-teh se je v primerjavi s prejšnjim letom zvišala za dobrih 10 %. Poseben poudarek je bil tudi v letu 2023 namenjen podpori dejavnostim, ki prispevajo k utrjevanju in krepitvi znanja slovenskega jezika, ter spodbujanju vključevanja mladih v aktivnosti kulturnih, športnih in drugih organizacij Slovencev na tem območju.

Vodenje in koordinacijo na področju poučevanja slovenskega jezika izvaja Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje v sodelovanju z lokalnimi slovenskimi društvi, ki prispevajo prostorsko, logistično in organizacijsko podporo. Učenje jezika izvajajo napoteni in honorarni učitelji, ki igrajo ključno vlogo pri ohranjanju slovenskega jezika, kulture in slovenske identitete. Njihov vpliv sega onkraj jezikovnega področja, pomembno vlogo v tem kontekstu imajo lektorati slovenskega jezika na univerzah.

V letu 2023 so bili v Svet Vlade RS za Slovence po svetu, ki deluje kot posvetovalno telo predsednika vlade, imenovani novi člani. Za področje Zahodnega Balkana sta bila izbrana dva predstavnika slovenske skupnosti, ki živita v Srbiji in BiH.

USZS je ohranjal reden stik s slovenskimi organizacijami in društvi na tem območju. V decembru se je državna sekretarka Vesna Humar mudila na dvodnevem obisku pri Slovencih v Srbiji, kjer si je najprej ogledala prizorišče požara, ki je uničil prostore društva Emona v Rumi. V nadaljevanju obiska se je udeležila Festivala slovenskega filma, ki ga organizira društvo Sava v sodelovanju z Veleposlaništvom RS v Beogradu, ter konference 'Krožne migracije', ki jo je organizirala Srbska nacionalna kontaktna točka. Svoj obisk je zaokrožila na veleposlaništvu, kjer se je srečala s predstavniki Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine.

Obisk je imel izjemno pomembno vlogo pri utrjevanju vezi s slovensko skupnostjo. Pogovor s predstavniki društev je ponudil priložnost za seznanitev s stanjem skupnosti in poglobljeno razumevanje področja, kar vpliva na učinkovitejše načrtovanje prihodnjih aktivnosti in delovanja USZS.

12. Krepitev sodelovanja na področju statistike

Statistični urad RS (SURS) že vrsto let dobro sodeluje s statističnimi uradi držav Zahodnega Balkana ter je zelo aktiven pri prenosu znanja in dobrih praks.

V letu 2023 je SURS v okviru Instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) – programa za področje statistike - izvedel študijska obiska predstavnikov statističnega urada Severne Makedonije s področja okoljskih in gozdarskih računov ter predstavnikov statističnega urada Srbije s področja statistike zunanje trgovine. Izvedel je študijski obisk predstavnikov statističnega urada Severne Makedonije v okviru instrumenta TAIEX s področja statistike kriminalitete in skupaj z Dansko, Finsko in Italijo pridobil izvajanje projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja v Bosni in Hercegovini 'EU za nadaljnji razvoj statističnega sistema v BiH' (BA 19 IPA ST 01 23).

V okviru programa bilateralne tehnične pomoči RS Črni gori je SURS izvedel projekt s področja vodnih statistik.

III. Pregled ključnih aktivnosti koordinatorja za Zahodni Balkan

Nacionalni koordinator za Zahodni Balkan je v letu 2023 posebno pozornost posvetil krepitvi civilne družbe, demokracije in postulatov pravne države v regiji Zahodni Balkan, hkrati pa je tvorno sodeloval pri aktivnostih RS za čim hitrejše približevanje držav regije k EU. Obenem je skrbel za poglobljanje političnih, ekonomskih in kulturnih bilateralnih vezi med RS in državami Zahodnega Balkana.

Spremenjene geopolitične razmere v Evropi in širši mednarodni skupnosti narekujejo nov pristop EU k širitvenemu procesu, čimprejšnja konsolidacija evropskega kontinenta postaja ključna geostrateška prioriteta, v kolikor želi EU igrati pomembno in odgovorno vlogo v novi globalni realnosti. V tem kontekstu je nacionalni koordinator za Zahodni Balkan tvorno sodeloval pri promociji širitvene politike, ki razume trenutek, v katerem se nahaja Evropa, in posledice, v kolikor ne bomo sposobni do leta 2030 vključiti novih držav članic. Ob tem je v kontaktih s svojimi sogovorniki na Zahodnem Balkanu poudarjal potrebo, da se politične elite v regiji odmaknejo od političnega diskurza preteklosti in izkoristijo trenutne razmere za čimprejšnji napredek v reformni agendi in pri reševanju še zadnjih varnostno političnih vprašanj v regiji.

Nacionalni koordinator za Zahodni Balkan se je udeležil velikega števila dogodkov in konferenc v regiji, kjer je aktivno promoviral slovenska stališča in aktivnosti v regiji, ob tem pa posebno pozornost namenil problematiki mladih na Zahodnem Balkanu.

V luči spremenjenih geostrateških razmer v Evropi je skupaj z ostalimi resorji v Koordinacijskem odboru začel z identifikacijo novih poudarkov in aktivnosti RS v regiji, ki bi bile bližje trenutnim potrebam regije, novemu širitvenemu procesu in dejstvu, da (po)ostaja vladavina prava ključen element pri približevanju držav Zahodnega Balkana EU.